

Universitat Catalana

• Revista Mensual d'Educació Nacional

ORGUE DE LES ENTITATS ESCOLARS I DOCENTS CATALANES

CONTRIBUCIÓ Á LA CLIMATOLOGIA DE CATALUNYA

OBSERVACIONS FETES A L'«OBSERVATORI CATALÀ» DE SANT FELIU DE GUÍXOLS (1)

I

TEMPERATURA

Els thermometres són exposats al terra-
det, a NE. de la cupola astronómica, arre-
dossats dintre espaioses cambres de persia-
nes a doble sostre, que arreu deixen circular
lliurement l'aire i al mateix temps protegi-
xen d'una manera efectiva ls instruments
contra la radiació de les construccions pro-
peres. Tinc fetes algunes experiences com-
paratives amb el *thermometre-fona*, donant
per resultat que les temperatures indicades

als thermometres de servei són practicament
les de l'aire exterior a l'ombra.

El thermometre de *maxima* i els thermo-
metres *typus* són de mercuri, mentres que l
de *minima* es d'alcool. La graduació es cen-
tigrada, donen directament la *decima* de
grau, i podrien donar, per estima, les cinc
centessimas, si bé jo entenc que es un engany
cercar aproximacions inferiors a l'error pro-
bable d'una observació; per tant, me som
limitat a les decimes. La verificació del zero,
per ara ha revelat quasi nula variació degu-
da al treball molecular del vidre.

(*) Vegi-s UNIVERSITAT CATALANA N.º 4.

TEMPERATURES MÁXIMES MENSUALS

A SANT FELIU DE GUÍXOLS

	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904
Janer	—	16'6	17'7	20'0	19'8	17'3	20'7	18'6	15'3
Febrer.	—	18'5	20'9	19'0	22'0	14'0	20'5	19'0	23'0
Març	14'7	20'8	16'6	25'0	18'1	17'8	20'6	18'2	17'3
Abril	20'5	21'3	21'1	23'2	23'4	18'8	19'6	22'2	21'8
Maig	22'1	21'8	22'8	23'5	28'2	23'9	24'6	26'0	24'1
Juny	26'5	27'3	27'6	25'6	28'1	27'6	29'0	30'0	
Juliol	33'5	29'9	33'0	29'2	31'4	31'0	35'0	27'6	
Agost	27'0	27'3	28'3	31'5	27'4	31'1	29'2	29'6	
Setembre.	26'9	26'3	29'2	29'6	26'5	26'2	26'7	28'5	
Octubre	22'8	22'4	25'2	26'5	24'8	23'4	23'4	25'0	
Novembre	16'5	19'2	21'9	23'5	21'9	24'6	20'3	21'2	
Desembre	17'9	18'3	22'2	21'2	19'2	19'0	17'6	15'4	

Totes les observacions són fetes amb els mateixos termometres, no havent-hi hagut canvis de cap mena, ni modificacions d'exposició.

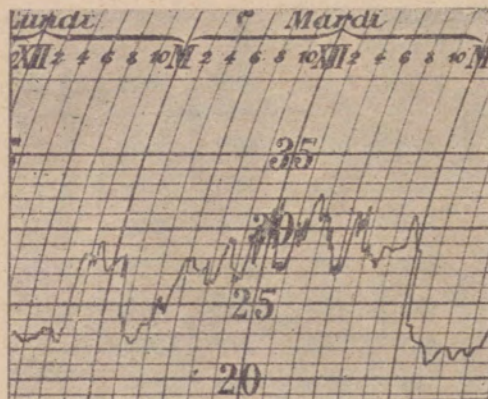
Aixís, doncs, eliminats els errors constants i reduïts els accidentals, les series resultants són funció continua de la temperatura.

TEMPERATURES MÍNIMES MENSUALS

A SANT FELIU DE GUIXOLS

	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904
Janer	—	- 4'2	2'6	0'5	-1'5	0'3	0'2	-3'4	-1'3
Febrer.	—	3'7	1'0	3'6	3'6	-2'4	-0'5	1'3	-1'0
Març	2'1	2'5	1'1	1'2	-1'3	0'8	3'1	3'6	-1'4
Abril	3'7	4'2	6'8	7'5	4'2	5'6	8'3	4'6	6'4
Maig	5'8	8'9	8'4	8'2	9'4	7'6	5'3	7'1	8'7
Juny	11'3	13'6	12'2	11'0	13'4	13'2	11'6	10'6	
Juliol	14'8	16'8	16'2	18'9	15'1	14'1	16'0	15'0	
Agost	11'8	15'5	16'4	17'7	15'5	16'3	15'4	14'2	
Setembre.	12'5	8'0	11'9	14'0	16'1	11'0	7'9	9'2	
Octubre	5'4	6'0	7'6	13'6	9'0	6'7	7'1	7'1	
Novembre	2'1	3'1	4'7	3'2	4'5	0'2	4'8	3'0	
Desembre	0'6	0'5	-0'2	-0'8	3'0	-1'2	-2'0	-2'4	

Els thermographs fan gran servei i són verament indispensables, no solament pera fixar curioses variacions, que altrament passarien per alt, sinó també contribuint a una més exacta determinació de la temperatura mitja.

Thermograma del 6 de Juliol de 1896 a les 16 h. 40 fins al 8 de Juliol a les 7 h. 30

Cada volta que s prenen les indicacions horaries als thermometres fonamentals, —a les 9 h., a les 15 h. i a les 21 h., —s'anota

l'error instrumental *actual* del thermograph, i la corba thermometrica, així corretgida diàriament, mitjançant l'aplicació del planimetre d'Amsler serveix pera obtenir l'*ordinada mitja*, o sia la temperatura mitja durant cada 24 hores.

D'aquesta manera, el promedi resulta am molta major justesa que si s fes la mitja arithmetica de les observacions horaries, com ho proven les comparances experimentals i el mateix llegidor ho pot verificar combinant degudament les xifres de les diverses taules intercalades en aquest escrit, o adhuc aplicant-hi les formules d'aproximació que donen els tractats seriosos de meteorologia.

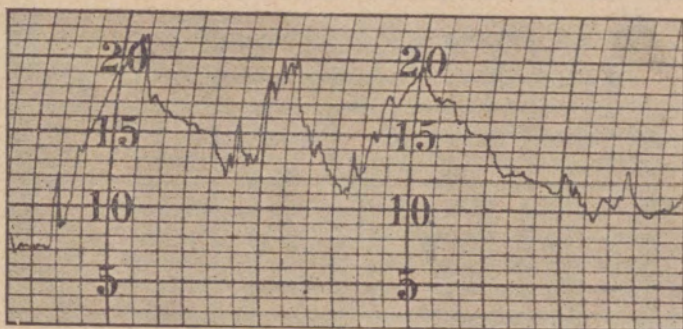
Lo mateix que ls altres meteorographs de que m serveixo, els thermographs funcionen sempre per duplicat, en previsió de que les interrupcions fortuites de l'un sien suplertes per les indicacions de l'altre.

La temperatura mitja es calculada sobre la corba del thermograph Richard, model gran, qual amplitud es de 2 mm. per grau thermometric.

Malgrat l'inercia inevitable dels medis

mecanics que fan l'inscripció, aquests instruments, si són minuciosament cuidats i afinats, segueixen ben fidelment l'accidentada marxa de la temperatura. Per mostra

ne reproduesc dos thermogrames en els quals les ordinades representen graus de temperatura i les abcises són proporcionals al temps.

Thermograma del 1.^r de Febrer de 1898, a les 4 h., fins al 3 de Febrer, a les 10 h.

Degut no pas tant a la latitud com a la seva situació topographica, Sant Feliu de Guixols frueix un clima dolç.

Sotmès del tot a l'influència temperanta de la mar; obert solament als vents del lleuant al mig-jorn, necessariament tebis per l'origen llur; protegit el recés guixolenc per les estrebacions de les Gavarres, que li barren el Nord; salvat del Mestral am l'orientació de la Vall d'Aro, que pera nosaltres resulta una canal *desvianta* d'escolament; Sant Feliu de Guixols sols sent la crueta de l'hivernada, quan la ratxosa tramontana

allarga fins ací l seu halè glaçat o bé quan ens trobem dintre l regim anticyclonic, caracteristic de certs periods de l'hivern. Aleshores la radiació nocturna, afavorida per la calma del temps, produeix algunes gebrades, i el refredament pot devenir considerable a la matinada. Més açò es rar i de poca durada.

Hi ha hiverns, com el de 1897-98, en que no arriba a glaçar, i d'altres, com el de 1898-99, en que unicament se veu una lleu gebrada ($-0^{\circ}2$).

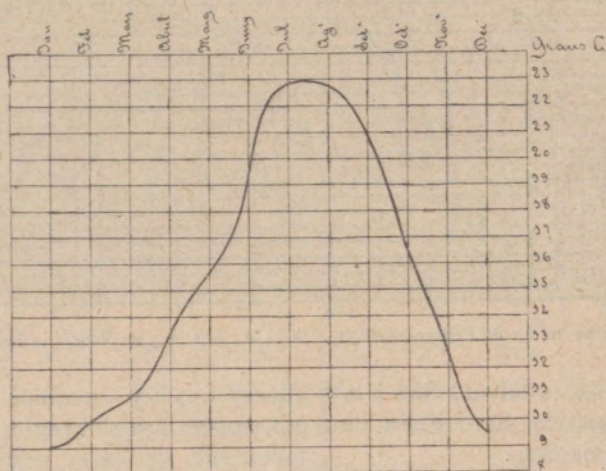
TEMPERATURES MITGES MENSUALS

A SANT FELIU DE GUIXOLS

	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904
Janer	—	7'9	10'2	9'9	9'3	8'9	8'4	8'5	8'3
Febrer.	—	11'2	10'1	11'4	11'9	5'6	9'6	10'3	10'4
Març	10'7	12'0	10'5	11'7	9'5	10'2	12'0	11'3	10'8
Abril	12'5	13'7	14'5	13'4	13'5	13'3	14'2	12'4	14'7
Maig	14'5	15'7	15'7	16'2	16'7	16'1	14'7	16'2	17'8
Juny	18'4	21'2	18'7	18'9	20'7	21'0	18'7	18'9	
Juliol	22'5	23'8	22'1	22'6	23'5	22'5	23'5	22'3	
Agost	20'0	23'1	23'8	24'0	22'6	22'7	22'7	22'9	
Setembre.	20'0	19'5	22'3	22'7	21'7	20'5	20'2	19'1	
Octubre	14'8	15'0	17'0	18'9	17'7	15'1	16'1	17'3	
Novembre	9'5	13'7	14'5	13'7	12'4	10'9	13'0	11'7	
Desembre	9'0	9'7	10'7	9'5	10'8	8'1	9'5	8'7	

Pera fer més aparenta la significança de la serie de temperatures *mitges* que prece-
deix, la traduesc a la seguida en forma gra-
fica després de totalisar les columnes del
1896 al 1903, abdo's inclosos i deixant de

banda l corrent any 1904. La regularitat de
la corba que n resulta prova que aquest es-
pai de vuit anys ja es prou com a *primera*
aproximació de l'element climatologic que
estudiem.

Corba de la temperatura *mitja* mensual a Sant Feliu de Guixols, segons els resultats de 1896-1903

OSCILLACIÓ EXTREMA MENSUAL DE TEMPERATURA A SANT FELIU DE GUIXOLS

	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904
Janer	—	20'8	15'1	19'5	21'3	17'0	20'5	22'0	16'6
Febrer.	—	14'8	19'9	15'4	18'4	16'4	21'0	17'7	24'0
Març	12'6	18'3	15'5	23'8	19'4	17'0	17'5	14'6	18'7
Abril	16'8	17'1	14'3	15'6	19'2	13'2	11'3	17'6	15'4
Maig	16'3	12'9	14'4	15'3	18'8	16'3	19'3	18'9	15'4
Juny	15'2	13'7	15'4	14'6	14'7	14'4	17'4	19'4	
Juliol	18'7	13'1	16'8	10'3	16'3	16'9	19'0	12'6	
Agost	15'2	11'8	11'9	13'8	11'9	14'8	13'8	15'4	
Setembre.	14'4	18'3	17'3	15'6	10'4	15'2	18'8	19'3	
Octubre	17'4	16'4	17'6	12'9	15'8	16'7	16'3	17'9	
Novembre	14'4	16'1	17'2	20'3	17'4	24'4	15'5	18'2	
Desembre	17'3	17'8	22'4	22'0	16'2	20'2	19'6	17'8	

La temperatura *minima absoluta* que tinc
observada es de $-4^{\circ}2$ el dia 24 Janer 1897, a
les 4 h. 20 m. La glaçada més *primerenca* l
2 de Desembre de 1903, y la més *tardana* l
7 de Març de 1900.

Aquest any 1904 també va glaçar al Març:
— 1'4 el dia 1er a la matinada. No sols açò,

sinó que aquest hivern ha glaçat al Desem-
bre, Janer y Febrer.

Vull esmentar, per excepcional, la tem-
peratura *mitja* de tot el dia 24 Janer 1897,
que fou de $-0^{\circ}7$, o sia que no parà de gla-
çar durant les 24 hores; es l'unic cas.

Més remarcable encara es la temperatu-

ra mitja mensual del Febrer de 1901, que resultà 5'6. Com que la temperatura normal són 10'0, aquell mes tingué una *anomia* mitja de -4'4, essent el mes més fred que figura en els nostres registres. Fou produi-

da per causes de meteorologia dinamica, que afectaven l'Europa Occidental.

Com a recurrència horaria, les minimes s'escauen generalment a trenc de dia, quan la radiació arriba al seu maximum.

VARIACIÓ THERMOMETRICA MÁXIMA DIURNA

A SANT FELIU DE GUIXOLS

	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904
Janer.	12'4	11'8	12'8	13'8	11'9	13'8	12'6	12'4
Febrer	11'7	15'7	11'7	14'1	13'9	10'8	13'3	14'2
Març.	13'8	10'4	12'4	12'7	12'1	13'5	10'5	11'0
Abril.	14'6	10'8	10'7	11'3	10'0	10'1	9'8	12'1
Maig.	8'8	9'4	11'8	12'5	11'0	10'9	10'8	9'5
Juny.	11'3	9'7	11'7	9'5	8'7	10'0	11'9	
Juliol.	10'5	11'6	8'8	11'5	11'8	10'8	10'9	
Agost.	8'2	10'6	9'0	10'9	9'7	11'2	10'6	
Setembre	11'3	10'2	11'1	9'1	10'9	11'7	13'1	
Octubre.	12'3	12'6	9'0	10'0	12'1	12'9	11'0	
Novembre	11'7	12'7	14'4	14'3	13'6	11'4	13'2	
Desembre	12'9	13'2	13'4	12'6	14'7	15'2	13'7	

A l'estiu les condicions potser no són pas tant favorables.

Verament, el garbí (SW.)—que es el vent no sols dominant, sinó ensems *predominant*—refresca força la temperatura, fins al punt que an els thermogrames s'endevina l'aparició d'aquell vent per una caiguda sobtada de graus enters, que trenca la corba; per exemple, el 13 de Juliol 1896, a les 11 h. 30, el thermometre marcava 33'5 a l'ombra, i am l'entrada del garbí, en menys de *cinc minuts*, baixà *set* graus paralelament a l'ordinada i reprent la corba a la graduació 26'2.

No obstant, de l'hygrometria i altres comitances d'aquell vent ne resulta ben sovint la desavinença coneguda entre la sensació physiologica de temperatura — *temperatura sensible* — i la temperatura real o thermometrica.

De totes maneres, poc que es el garbí (SW.) que es responsable de les *maximes* estivals, sinó més aviat el gregal (NE.), que els mariners guixolencs tenen batejat, molt

escaientment, amb el nom expressiu de *es cremador*.

Altres cops assolim les altes temperatures vers mig dematí, durant la calma que precedeix l'entrada del vent de mar. Aleshores la nostra clotarada es terbola de calitja, el sol fita uns raigs abrusadors a la petita vall que se li escau encarada an aquella hora, el sorral de la plaça bull, la natura granítica del rocam i la forma concava del terrer produeixen efecte cumulatiu, deixant que la *calda* s'ensenyoreixi, fins que la foragita l'oreig de la mar.

Açò fa que, per circumstancies locals, la recurrència horaria de les *maximes* no correspongui pas am la determinació theorica.

Generalment les *maximes* s'escauen entre les 10 h. i les 12 h., degut a les raons explicades, havent-hi un segon repartiment menys marcat entre les 14 h. i les 15 h., que respon a les previsions theoriques, o sia quan l'insolació encalça l maximum d'efectivitat.

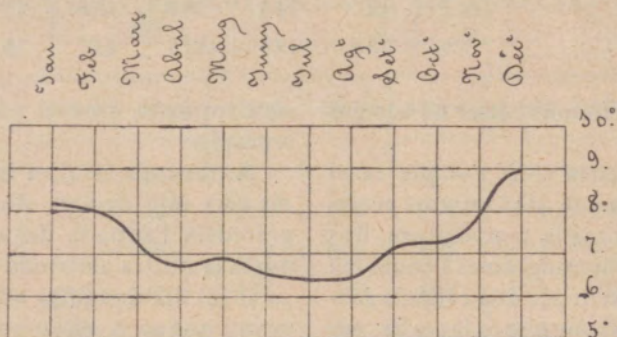
La temperatura *maxima absoluta* fou el 10 de Juliol de 1902, a les 9 h. 30 m.: 35'0.

El promedi de *maximes mensuals* dóna | Juny, 27°7; Juliol, 31°3; i Agost, 28°9, a
(anys 1896-1903) pels mesos estiuencs: | l'ombra i a tot vent.

AMPLITUT THERMOMETRICA MITJA DIURNA

A SANT FELIU DE GUIXOLS

	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904
Janer.	7'2	7'2	8'2	8'8	8'3	9'7	7'8	8'2
Febrer	7'7	8'9	7'2	7'7	8'7	6'9	9'0	9'6
Març.	7'6	6'2	7'4	7'7	7'4	7'5	6'9	7'5
Abril.	7'1	6'6	6'8	7'7	6'0	5'6	7'4	7'4
Maig.	6'0	6'7	6'7	6'8	7'1	7'1	7'0	7'2
Juny.	6'0	6'9	7'0	6'1	6'5	6'0	7'3	
Juliol.	6'2	5'5	6'2	6'8	6'8	6'5	6'7	
Agost.	5'8	6'5	6'2	6'5	6'9	6'2	6'9	
Setembre	6'9	7'5	7'4	6'4	7'5	6'6	7'5	
Octubre.	7'8	7'3	6'2	6'8	7'0	8'0	7'9	
Novembre	5'8	6'3	9'5	8'0	9'4	6'8	9'9	
Desembre	7'5	9'7	9'1	10'0	10'3	8'3	7'9	

Corba de l'amplitud thermometrica mitja diurna a Sant Feliu de Guixols

Prenent les temperatures mitges mensuals i recordant que *meteorologicament*, l'*Hivern* comprèn del Desembre al Febrer, la *Primavera* de Març al Maig, l'*Estiu* del Juny a l'Agost, y la *Darreverera* del Setembre al Novembre, obtindrem el següent quadre:

TEMPERATURA MITJA DE LES ESTACIONS

A SANT FELIU DE GUIXOLS

	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904
Hivern	—	9'4	10'0	10'7	10'2	8'4	8'7	9'4	9'1
Primavera	12'6	17'1	13'6	17'1	13'2	13'2	13'6	13'3	14'4
Estiu	20'3	22'7	21'5	21'8	22'3	22'1	21'6	21'4	
Darreverera.	14'8	16'1	17'9	18'4	17'3	15'5	16'4	16'0	

Disposant d'una serie d'anys, totalisem cada hu de per sí i acoblem ordenadament els resultats.

Temperatura mitja de l'any

1897.	15°5
1898.	15°8
1899.	16°1
1900.	15°9
1901.	14°6
1902.	15°2
1903.	14°9

Aqueixa serie diu ben clarament que del 1897 la temperatura mitja anyal anà *pujant* fins al 1899, y que de llavors ençà la temperatura va *baixant* regularment si saltem l'any 1901, que fou notablement fred y qual anomalia ja havem senyalat precedentment en el curs d'aquest treball.

Fixant-nos am les temperatures *extremes* i repartint-les per estacions, o bé presentant-les per anys, farem aparèixer les *variacions*, tant importants baix el punt de vista climatologic:

VARIACIÓ **EXTREMA** DE LES ESTACIONS

A SANT FELIU DE GUIXOLS

	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904
Hivern	—	22°7	21°4	22°4	23°5	21°6	24°1	21°4	25°4
Primavera	20°0	19°3	21°7	23°8	29°5	23°1	21°5	22°4	25°5
Estiu	22°2	16°3	20°8	20°5	18°0	17°9	23°4	19°4	
Darreverà.	24°8	23°2	24°5	26°4	22°0	26°0	21°9	25°5	
Anyal	—	34°1	33°2	32°3	32°9	33°5	37°0	33°4	

La variació, doncs, es *minima* a l'Estiu, *maxima* a la Darreverà i sensiblement *igual* a l'Hivern i a la Primavera.

Els resums de factors thermometrics diversos que figuren compartits en el text d'aquest article són en sí prou detallats pera que l'leidor interessat pugui combinar-los a l'leer i deduir-ne ls resultats que li convinguin.

No m'extenc més sobre aquest capitol, pera no abusar de la bona hospitalitat de l'UNIVERSITAT CATALANA.

Sols me resta explicar la significació de cada una de les columnes que formen la *Taula I*, on són aplegats els principals elements de la Temperatura:

A. Es el valor de l'ordinada mitja de la corba del thermograph durant les 24 hores, aplicades les correccions que resulten del coteig fet tres vegades al dia amb els thermometres typus.

B. La mitja arithmetica de les indicacions del thermometre fonamental a les 9 h.

C. La mitja arithmetica igualment a les 15 h.

D. La mitja arithmetica a les 21 h.

E. La temperatura maxima absoluta durant tota la serie de les observacions. Al costat i entre parentesis, l'any a que s'escaigueren cascuna de les temperatures.

F. La temperatura minima absoluta, ensems am l'any corresponent.

G. La variació absoluta compresa en tota la serie d'observacions, o sia l nombre de graus entre les maximes i minimes absolutes.

H. Expressa l promedi de les temperatures maximes mensuals.

I. Expressa l promedi de les temperatures minimes mensuals.

J. El promedi de l'oscillació *extrema mensual*, que es la diferença entre la temperatura maxima i la minima de cada més.

K. Promedi de la variació *maxima diurna* durant els anys que abarca la taula.

L. Es l'amplitud *mitja diurna*, o sia l promedi entre la minima i la maxima de cada dia.

RESULTATS CLIMATOLÒGICS DE L'OBSERVATORI CATALÀ DE SANT FELIU DE GUINXOLS

Anys 1896 a 1903

TÀVOLA I. — Temperatura (EN GRADUS C., A L'OMBRA)

	Temperatura Mitja (24 hores)	THERMOMETRE TYPUS			Temperatures Extremes		Variació Absoluta	Promedii de Maximes Mensuals	Promedii de Minimes Mensuals	Promedii de la Oscil·lació Extrema Mensual	Promedii de la Variació Maxima Diurna	Amplitud Mitja Diurna (no periodica)	Anomalia Mitja
		9 h	15 h	21 h	Maxima Absoluta	Minima Absoluta							
Desembre	9.5	8.6	13.1	9.1	22.2 (1898)	-2.4 (1903)	24.6	18.9	-0.3	19.4	13.7	9.0	0.7
Janer	9.0	8.2	12.3	9.0	20.7 (1902)	-4.2 (1897)	24.9	18.7	-0.8	19.5	12.7	8.2	0.7
Febrer	10.0	9.5	12.7	9.5	22.0 (1900)	-2.4 (1901)	24.4	19.1	1.5	17.7	13.0	8.0	1.4
Març	11.0	11.8	13.2	10.6	25.0 (1899)	-1.3 (1900)	26.3	19.0	1.6	18.0	12.2	7.2	0.8
Abril	13.4	14.7	15.2	13.1	23.4 (1900)	3.7 (1896)	19.7	21.3	5.6	15.5	11.0	6.7	0.5
Maig	15.7	17.3	17.8	15.7	28.2 (1900)	5.3 (1902)	22.9	24.1	7.6	16.6	10.7	6.9	0.6
Juny	19.6	21.2	21.7	19.3	30.0 (1903)	10.6 (1903)	19.4	27.7	12.1	15.7	10.4	6.5	1.0
Juliol	22.8	24.4	24.7	22.6	35.0 (1902)	14.1 (1901)	20.9	31.3	15.9	15.0	10.8	6.4	0.6
Agost	22.7	24.4	25.1	22.8	31.5 (1899)	11.8 (1896)	19.7	28.9	15.4	13.3	10.0	6.4	0.7
Setembre	20.8	22.1	22.9	20.6	29.6 (1899)	7.9 (1902)	21.7	27.5	11.3	16.4	11.1	7.1	1.1
Octubre	16.5	17.5	19.2	16.9	26.5 (1899)	5.4 (1896)	21.1	24.8	7.8	16.2	11.4	7.3	1.2
Novembre	12.4	12.7	15.6	12.2	24.6 (1901)	0.2 (1901)	24.4	21.1	3.2	18.4	13.0	8.0	1.3
Any	15.3	16.0	17.8	15.1	35.0 (1902)	-4.2 (1897)	30.2	23.5	6.9	16.8	11.7	7.3	0.9
Hivern	9.5	8.8	12.7	9.2	22.2 (1898)	-4.2 (1897)	26.4	18.9	0.1	18.9	13.1	8.4	0.9
Primavera	13.4	14.6	15.4	13.1	28.2 (1900)	-1.3 (1900)	20.5	21.5	4.9	16.7	11.3	6.9	0.6
Estiu	21.7	23.3	23.8	21.6	35.0 (1902)	10.6 (1903)	24.4	29.3	14.5	14.7	10.4	6.4	0.8
Datavera	16.6	17.4	19.2	16.6	29.6 (1899)	0.2 (1901)	20.4	24.5	7.4	17.0	11.8	7.5	1.2
(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(H)	(I)	(J)	(K)	(L)	(M)	

M. Hi faig figurar aquest element per allò que digui: «val més quelcom que re»; doncs vuit anys són insuficients pera pretenir l'anomalia mitja. Veus-ací com se determina.

La diferència de la temperatura mitja de cada mes de per sí, am la mitja mensual que resulta de tots els anys observats, es lo que constitueix aquella *anomalia*. Aquestes anomalies, preses independentment del signe, i tret el promedi, es lo que ha donat la columna que ns ocupa. Per exemple: segons la totalisació dels anys 1896-1903, la temperatura mitja del Maig es 15°7. En cambi, la temperatura del Maig de 1896 fou 14°5, d'on l'*anomalia* 1°2, y així per l'estil els anys següents. La *mitja aritmetica* d'aquestes anomalies es lo que ompla la darrera columna de la Taula.

R. PATXOT I JUBERT

3 Juny 1904.

ELS ROYCROFTERS

I LLUR FALANSTERI

(Acabament) (1)

Aquesta excentrica colonia, excentrica a força de ser raonable en un món aon, com acostuma a dir Fra Albertus, «res es tant extrany com el sentit comú»,—aquesta colonia de joves d'esperit, fan vida de comunitat? Sí i no. Se treballa en comunitat, i s'habita o bé sota l mateix sostre en el *Phalansteri*, am sos dormitoris grans com cel·les, confortables banys, sales grans i petites, biblioteques, pianos per tot arreu, i hermosos mobles d'alsina fets tots a mà, montats sense cap clau, i fets pera durar cinc sigles; o bé s'instalen en elegants *chalets* de color fosc que hi ha escampats, am llurs jardins al vol, per les vores dels tallers. La mateixa organissació i llibertat hi ha en el menjar.

El menjador del Falansteri us recorda els grandiosos *halls* de l'Etat Mitjana, am ses jaceres d'alsina, parets am fusta esculpurada, canalobres de ferro forjat, i gegantines taules rodones, que semblen un llegat del *Rei Arthur*, de feliç recordança.

El Falansteri hostatja també ls extran-

gers passa-volants, per un preu de pensió uniforme i moderat, sobre tot vist el luxe i privilegis de que disfruten, que són els comuns a tots els Roycrofters. Es una deliciosa casa de retreta, com sen troben en algun dels nostres monastirs.

Els oficis religiosos són reemplaçats per la música, les converses i conferencies del Director i celebritats que hi passen. La capella es una galeria de pintures, savia i exquisidament enllumenada. Passar una temporada allí es un gran tonic pera un esperit i nirvis fadigats. En els tallers, quadres i sobre tot en els depòsits de llenya, els hostes poden posar mans a l'obra tant com vulguin. L'instrucció es gratuïta.

Alí Babà es qui ns introdueix en les quadres, sense oblidar mai l'explicació de la cria i cultura de bous, gallines i conills, amb els seus secrets més amagats. Desde fa temps Alí Babà no parla mai del Director sino amb el nom de «John», i amb aquest nom firma aquest la majoria dels magnífics pensaments escrits que continuament apareixen, desapareixen i reapareixen com bolets per les parets de la Roycrofteria. Veus-aquí de que ve això:

Un dia l Director i Alí Babà, tots dos amb elastics i cos de camisa, treballaven en els corral, o tal volta en el mateix femer, si no m'enganyo.

Arriba de la ciutat un senyor a cavall, que vol visitar la Roycrofteria i saludar el Director. «Ep, John!», crida tot seguit (John es el nom que en aquella terra s dona a tot moço de quadra). «Teniu el cavall i passejeu-lo per aquí fins que torni: està tot suat i no sel pot deixar parat. Aquí teniu mig dollar pel treball».

Era l Director am qui parlava. Aquest deixa tranquilament la força, accepta la propina, pren el cavall per les brides, i comença a passejar-lo amunt i avall am tota formalitat. Entre tant el foraster sen va cap els tallers, recercant Fra Albertus; però aviat torna tot amoinat:

«No m podieu haver dit que Mr. Hubbard era als estables? Digueu-me ont el puc trobar?» «Aquí està Mr. Hubbard,—digué Alí Babà amb el posat més innocent;—aquí l teniu, que passeja l vostre cavall com vos li haveu comanat».

Fra Albertus es l'home de mellor salut,

(1) Vegi-s el núm. 5.

de més feliç caracter i de la més sana filosofia que al món sigui.

Ell creu en la felicitat d'aquesta vida, la felicitat pel treball, en l'amor i benevolença envers tot i tots, adhuc aquells que menys ho semblen merèixer. «No penseu mal dels demés: cap de vosaltres es tant virtuós» es una de ses maximes favorites.

I ell es el primer, cal dir-ho, en no pendre l posat de cap santet. Es massa sà i té massa esperit pera fer això. Es l'home més serè, més tranquilament alegre i content que pugui trobar-se; i es l'home més estimat dels seus amics.

Més, Déu del cell! am quin fervor el desten sos enemics. Tot lo que s relaciona am l'Església, l'ortodòxia, el conservatisme, el fetitxisme, la posa, la casta-social, l'hipocrèsia, l'afectació, la fanfarroneria, la pedanteria, la pretenció, etc., tot, sense excepció, li professa l més sant horror.

Els rostres se tapen davant del seu *Philistin*, i no s llegeixen els seus *Petits viatges* sinó d'amagat i perquè són absolutament encisadors.

Són a l'Index en totes les congregacions. I això s comprèn quan un hom troba entre ls anuncis o en les columnes del *Philistin*, quan menys s'ho pensa, acudits com el següent:

«Avis oficial:

»Els abaix firmants fem saber a qui pertoquí, que no havem mai autorisat, ni autorisarem mai, a qualsevol que sigui, tant particulars com societats, pera que imposin contribucions de cap mena en nostre nom.

»Firmat: Jehovah i Fill.»

Pera apreciar les seves audacies de gran diplomatic, es precis conèixer l'home, entendre l seu franc somriure, i, sempre a punt, es precis veure l poc cas que ell fa de la seva persona, de les seves paraules i obres. Aquells que l volen pendre de totes passades per un reformador religiós, o bé un profeta com algú diu seriosament, tots aquests són molt lluny de la veritat. Teniu, mireu-lo ara, armat d'una escombra i ventant la neu que ompla l camí. Escombra com ningú. Mireu ara G. W. James, el famós *Indi*, que tomba la cantonada, venint de l'estació. Ve de California i ens divertirà instruint-nos aquesta nit am les seves descripcions i histories de les fantastiques grandeses del Gran Cañón del Colorado. Es un famós ron-

dallaire Mr. James, i un home del tremp de Fra Albertus, qui, en veient-lo, corre a estrenyer-li la mà, sens deixar l'escombra am l'altra. Aquesta nit, en el seu honor, els Roycrofters, el Fra i els seus nombrosos fills, faran una representació d'una dansa india, completada amb un atac pels *cow-boys*: un veritable joc de grans-infants, com són tots ells. Mr. Wharton té també ls seus acudits. Per exemple, l'altre dia parlava a un auditori immens. La conferència devia anar acompanyada de projeccions, més no havent arribat l'operador de la llanterna, el public se girava envers la porta d'entrada a cada soroll vingut d'aquell costat, pera veure si arribava. Empipat l'orador, se girà de sobte d'esquena al public i de cara a la paret del fons de l'amfiteatre, dirigint-li la continuació del seu discurs. Sorpresa i silenci general en la sala. Llavors Mr. James se girà altra vegada de cara al auditori i diu:

«Senyores i senyors: Jo no estic molt al corrent de les vostres lleis de cortesia. Jo soc, com ja ho sabeu, un selvatge, que passa la seva vida entre ls indis del gran Oest. Vosaltres representeu aquí la civilització de New-York. Jo estic, doncs, segur d'obrar bé a l'imitar-vos. Vosaltres me gireu l'esquena quan us parlo. Això m'ha fet comprendre que jo també dec girar-vos l'esquena al dirigir-vos la paraula: no es així?»

I anava a seguir el seu discurs de cara a la paret si ls assistents no arriben a protestar. Aquella nit no tingué l'orador de planyer més distraccions en l'auditori.

El Falansteri es un hostel de passatge pera tota mena de celebritats, que a la nit prenen la paraula, o s'asseuen al piano en la capella, i delecten i instrueixen sense planyer treball. Més res s'aprecia tant com sentir el mateix Director. Parla baix, amb una veu un xic avellutada, molt tranquil·lament i un xic depressa. Am tot, ell sab treure de sa paraula una inconcebible riquesa de tons ardents i vibracions de l'ànima. Somriu molt i electrisa am son somriure. Es un potent pensador, un gran orador i un filantrop molt sincer, molt ilustrat,—i molt *vingtième siècle*.

Es també un home molt estimat de les dones. Fins a quin punt n'usa... o n'abusa, això no ho sé. Més, per pietat, no ho aneu

a preguntar als seus enemics! No fóra impossible que un home de temperament tant artístic, tant ricament dotat física i mentalment, i festejat com se troba, per tantes dames distingides, tant en bellesa com en talent, no restés sempre absolutament... josefic. Francament, què hi hauria d'extraordinari en que — més jo no n sé res! — quan una Cleopatra més seductora i més persistent que les altres vol de totes passades llençar-se al seu coll, l'hermós Fra no faci tant de temps l'orni que ella tingui de renunciar-hi?

Per lo demés, el menyspreu de les rares alegries que sens ofereixen en aquesta vall de llagrimas, no entra per res en la filosofia de Mr. Elbert Hubbard. Els exits financers i literaris de la seva eminent obra filantropica demostren bé prou que no es ni foll ni inhumà, i per ventura no cal esser un enza i un bestia-bruta pera no deixar-se estimar per dames distingides? Per testimoni el mateix dolç Salvador, tota irreverencia apart.

En el seu *Petit viatge al País de Mozart* confessa ell mateix que als trenta quatre anys ha sigut atacat i vençut per la «gran Passió». Ara bé: als trenta quatre anys Mr. Hubbard era casat i pare de familia, i hi ha plena evidencia de que no s tractava precisament de la seva llegítima esposa...

L'episodi, tant mateix, es ple de detalls romantics, tant relatius a la Mestressa llegítima com a l'irresistible encantadora.

Més, seguim. L'estimat Director no era llavors encara Fra Albertus, ni cap d'Escola, ni de Republica. La seva llum en aquell temps encara estava sota l quartà, i els seus afers eren els seus afers.

I avui que la via començada llavors entre ls esposos s'es extesa fins al divorci, Fra Albertus va a regularisar l'estat civil de la seva sirena d'abans, esposant-la legalment. El condemnen, l'aplaudeixen, i, com sempre, ell respon: «se diu... se diu... Que diuen? Deixeu-los dir!...» Després no hi pensa més, i fa molt bé.

Els Roycrofters són avui de tres a quatre cents, vells i joves matrimonis, nuvis, *solleçons*, fadrins i fadrinetes pera casar de tota etat. El tracte i relació mutual entre ells són d'una lliure franquesa i honesta cortesia.

Llur comportament envers Fra Albertus es la dels deixebles envers el Mestre es-

timat, alhora que l dels accionistes envers el Director d'una empresa en la qual tots estan igualment interessats, i de la qual tots participen els beneficis efectius.

Els homes van quasi bé sempre uniformats amb elastics i cos de camisa, camisa de treball, de franela blau fosc, amb una corbata flotant de seda negra i un ample barret fluix, negre o gris.

Cada un d'ells té una individualitat apart, tota una historia propria. Abunden els detalls curiosos i delicats referents al Director i els seus deixebles. «Dick», per exemple, el pintor tot jovenet i mestre de dibuix en els tallers d'il·lustració, Dick, abandonat per sa mare a l'Alemanya, a l'edat de dos anys, i continuament ataconat per la vella que va recullir-lo per pietat i que creia obrar santament privant-lo de pintar ninots en totes les parets, Dick fa dos anys que arribà sense un centim a la Roycrofteria, aont ell ha fet durant sis llargs mesos l'ofici de fregadora, rentant els vidries i escombrant els pisos, abans d'esser descoberts el seu talent i els seus estudis fets a Dresde i Leipzig.

Un dia, després d'haver sigut a la fi «descobert» i degudament traspasat al *Quartier Latin* de la Roycrofteria, havia dibuixat un retrat del Director, una veritable obra de geni, universalment admirada; més el seu director de taller va sentir-sen tant gelós, que de rabia va empastifar la boca i els ulls am grosses llepades de pintura.

Dick ho va veure, i no digué res, ni va fer res. Am tot, algú va contar la cosa a Mr. Hubbard, qui desseguida va pujar al taller.

Davant de tal sacrilegi, el Director, tot silenciós, contempla l seu retrat, i fixa llargament els ulls en el pobre Dick. Després li pregunta:

— Dick: es veritat que t'han fet això?

— Sí, senyor.

— I tu, què hi dius?

— Res, senyor. Això no es res.

Un nou i llarg silenci.

L'esguart del Director resta fixat sobre l cap baix del jove artista. Aquest, per fi, torna a alçar els ulls, i veu dos grosses llagrimas perlejant per la cara de Fra Albertus, que sen va sense afegir un mot,—i no s'ha parlat més de la qüestió.

Més avui en Dick es el mestre de dibuix dels tallers, i els dos enemics d'abans s'han pres tal estimació, que llur amistat val per moltes.

Aqueixa no es més que una historia entre les mil que s'conten sobre l'filosof d'*East-Aurora*, l'home més discutit actualment a l'America.

M. C. DUBY

Traducció de O. M.

La vida esperitual i l'organització economica ⁽¹⁾

Quins són els fins essencials, els metodes ordinaris i els destins probables de les «Universitats populars»?

Pera comprendre-ho, preguntem-nos lo que fa als nostres ulls el preu de la civilisació. Dit en una paraula, es la vida de l'esperit. Però, què es la vida de l'esperit? Mostrem-ho amb exemples. Suposem un home que no tingui res que fer, i no faci més que menjar, beure i dormir: el rentista ideal. Viu aquest ser de la vida de l'esperit? Tant poc com es possible. No s' distingueix gaire de l'animal. Ara, imaginem-nos, després de l'home del plaer, l'home de la pena; després del rentista, el manobre ideal. Aquest també menja, beu i dorm. Emperò està obligat, además, pera guanyar-se la vida, a executar durant tot el dia alguna feina material: per exemple, portar terra d'un lloc a un altre. Viu aquest ser, més que l precedent, de la vida de l'esperit? Indubtablement li es precis fer alguns esforços intel·lectuals pera adaptar els seus gestes a la seva feina. Però com mes mecànica es aquesta, més reduïts són els seus esforços. Un cop lliure de la seva feina, ell no satisfà, tampoc, més que les necessitats de l'animal.

Pera que un home ens sembli viure la vida de l'esperit es necessari que senti altres necessitats que les necessitats organiques, i exerceixi altres activitats que les activitats mecaniques. Cal que efectui aquest treball invisible, que consisteix en inventar i reflexionar, en meditar i comprovar, en admirar i criticar; cal que pensi, en una paraula, i que trobi son goig en el seu pensar. Són les operacions d'aquest genre que formen la trama de lo que sen diu la vida esperitual, i es aquesta vida esperitual lo que constitueix als

nostres ulls la dignitat de l'home. A mida que ella devé més intensa, més variada, més completa, veiem l'home desfer-se de l'animalitat i redreçar-se a poc a poc. Ell se té tant més dret com més feixuc es el pensament que porta. Augmentant el pes del pensament humà, la civilisació es, doncs, l'instrument del redreçament progressiu dels homes. Si ella es preferible a la barbarie, es que es la condició de la vida esperitual.

* *

Emperò aquesta vida ha conquistat efectivamente, en la civilisació, de la manera que nosaltres la comprem avui, tot el lloc a que ella té dret? Cert que la nostra civilisació ha fet un consum de pensament incomparable. Cap altre ha acumulat un capital intel·lectual tant important. En les seves biblioteques i en els seus museus, en sos laboratoris i en ses oficines, quina quantitat d'invents i de reflexions no ha emmagatzemat! Per medi d'aquestes encarnacions multiples, l'esperit dels grans pensadors viu sempre al nostre voltant.

Més, viu veritablement? No sembla massa sovint que dorm dins de les coses, per falta de sers vivents que l desvetllin? A la biblioteca municipal de sa vila nàdva fa tres anys que les obres den August Compte encara no estaven tallades. Quants llibres resten així inviolats! Quantes idees resten infecondes! Aquest capital intel·lectual que deuria promoure, de dalt a baix de la societat, una vida esperitual tant intensa, quantes vegades ens oblidem de fer-lo valdre!

De que ve aquesta penuria esperitual? Sens dubte de la mateixa força, que es la causa principal de la nostra prosperitat material, de la divisió del treball. Indispensable pera la producció de les coses, no es pas segur que ella no sigui perjudicial pera la producció de les ànimes. En tot cas sembla cert que, si no reaccionem contra ls seus efectes normals, tendeix a separar de la vida esperitual tota la part de població que ella subjecta i esclavisa al treball mecanic.

Veus-aquí en quins termes Adam Smith, un dels fundadors de la nostra economia politica classica, preveia ls efectes moderns de la divisió del treball:

«En el progrés que fa la divisió del treball, l'ocupació de l'immensa majoria d'aquells que n viuen, es a dir, de la massa del poble, s'enclou en un petit nombre d'operacions senzilles, molt sovint en una o dues. Ara bé: l'intel·ligencia de la major part dels homes es formada necessariamente per llurs ocupacions ordinaries. Un home que passa tota sa vida repetint un petit nombre d'operacions senzilles, quals efectes són també sempre ls mateixos, o molt aproximats, no ha

(1) Extracte d'un aplec de conferencies populars: *Vie spirituelle et action sociale* (Cornely, éd.).

(Union pour l'Action Morale, 15 de Janer de 1903.)

tingut ocasió de desenrotllar la seva intel·ligència ni d'exercir la seva imaginació en busca de solucions a dificultats que no s troben mai. Perd, doncs, naturalment la costum de desplegar o exercir les seves facultats i devé generalment tant estupit i tant ignorant com sigui possible a una criatura humana de devenir; l'ensopiment de ses facultats morals el fa tornar no solament incapaç de fruir de cap conversa raonable ni de pendre-hi part, sinó també de sentir cap afeció tendre, generosa o noble, i, per consegüent, de formar cap judici un poc just sobre la major part dels devers, fins dels més ordinaris de la vida privada. En quant als grans interessos i grans negocis del seu país, es totalment incapaç de judicar-los...

»Aquest es, doncs, l'estat en el qual l'obrer pobre, es a dir, la massa mateixa del poble, deu caure fatalment en tota societat civilisada i avançada en indústria, a menys que l Govern prengui precaucions que previnguin el mal.»

I s'ha dit que ls vells economistes eren optimistes!

Les previsions de l'Adam Smith eren més negres que la realitat. Nosaltres sabem bé que la massa del poble no ha pas caigut, de fet, en tal estat de degradació.

Més també podem sostenir que la tendència d'aquest moviment econòmic, per sí sol, seria de limitar el moviment intel·lectual entre les masses que comprèn. En aquest sentit, els perfeccionaments de l'indústria contrarién el perfeccionament de l'artesà. El progrés material restreny, per dir-ho així, la vida esperitual de les classes desheretades.

Emperò al menys, a l'altre cap de la societat, serà aquest abaixament compensat per l'enlairament de les classes privilegiades? Aquí s pot viure sense treballar, mentres que allà no s fa més que treballar pera viure. Al sí d'aquests lleures inestimables, els esperits van, doncs, am tota llibertat a desplegar totes llurs potencies?

De fet, nosaltres ho sabem, aquesta esperança resulta massa sovint fallida. Remembrem solament el sentit que pren en aquestes altes regions socials aquesta expressió: *el món*. Deuria suscitar l'idea dels globes immensos que recorren, seguint un ordre eternal, l'espai infinit, però massa sovint no evoca en el pensament més que un cercle estret on les gents maten el temps en futeses, sinó en malvestats. En W. Morris ho fa justament remarcar: la vida del rentista es rarament més bella, en aquest sentit, que la del manobre. Es que l'excés de benestar produeix també una mena d'ensopiment de la vida esperitual. Aquí ella mor per la sobreabundor, com allà per l'insuficiència de lleure; aquí per la plethora com allà per l'anèmia. I, així, entre aquests

dos pilans que s'aparten i vacil·len, la civilisació veritable amolla a poc a poc.

I nosaltres, qual ofici es sostenir-la; nosaltres, que tenim com dever professional el perpetuar, pel progrés de la vida esperitual, el record dels grans invents morals i els grans descobriments científics, sentim tristament, en un món així dividit, el nostre isolament a l'ensem que l nostre privilegi; comprenem que ls nostres centres d'acció — biblioteques i laboratoris, escoles i facultats — no són mes que punts lluminosos, zones brillants, però infinidament estretes, en aquesta selva obscura, ont els homes són molt sovint presos i com agarrotats per llurs instints i llurs necessitats.

Veus-aquí perquè nosaltres hem sortit de les nostres retretes; veus-aquí perquè sens ha vist pels camins, portar als més mancats, als més desheretats, les riqueses de les quals som els guardians. Unes posicions avançades pera conquerir i guardar terres noves a la vida de l'esperit, amenaçada i com empaitada per l'organització material de la nostra civilisació, tals han volgut esser les nostres Universitats populars.

..

Però, què es lo que ns responen, lo més sovint, aquells a qui oferim així de cooperar, en aquestes cases noves, a l'obra de l'esperit?

Els ens responen: «Les vostres intencions són belles i bones. Més per endavant la vostra pena es perduda. Si creieu que us bastarà, pera salvar les causes que estimeu, ab un redoblament d'ensenyança, feu falsa ruta. Es la mateixa organització econòmica que cal canviar i verament revolucionar. En el vapor i la polsaguera en que vivim tot el dia, l'esperit no s pot desenrotllar. La classe obrera es utilitaria, i forçosament utilitaria, perquè es miserable; no té temps d'esser idealista. A bona hora que ns incitin a coaligar-nos en la cooperativa o en el sindicat, pera pendre al comerç i a l'indústria una part de llurs guanys lligitims! Aquí estem posats en el terror de les realitats, i comprenem que ls nostres esforços associats poden canviar quelcom del sistema social que pesa damunt nostre. Més reduir ls nostres moments de lleure, ja tant limitats, pera anar a sentir-vos parlar a l'Universitat popular, pera què? Les vostres frases no canviaran res a res. Guardeu-les pera ls infants docils que us confien. Torneu als vostres moltons, bona gent, i deixeu-nos lluitar amb els llops, cara a cara, en la selva de l'organització econòmica».

Així parlen, així pensen al menys molts obrers. I ens cal prou convenir que quan parlen o pensen així, ells tenen lo més sovint raó. Si: es lo més sovint la mateixa organització de l'in-

dústria moderna la que atura desde llur naixença i creixement de les nostres universitats populars. És ella la que allunya a l'obrer de nosaltres, atuint-lo directament amb la fatiga física, indirectament amb l'apatia mental. A cada instant la realitat econòmica aixeca així ls seus obstacles en el camí de les idees. Nosaltres semblen infants que corren en una golfa i topen de cap amb les vigues. Ens veiem obligats a arrossegar-nos prudentment quan voldríem córrer amb llibertat. I així la nostra mateixa experiència ns convenç de que, pera salvar la vida esperitual, no basta amb parlar: caldria obrar; i serien necessaris canvis, no sols en les idees, sinó també en les coses, no sols en els esperits, sinó també en les condicions, en l'organització social sencera.

Es això dir que l'inutilitat de les Universitats populars sigui desde ara demostrada i que desde aquest moment l'avenir els sigui tancat? Reconeixem amb en Jules Guesde que elles tenen «justament tant de valor social com l'obra dels infants tinysos»? Que semblants institucions no poden servir més que pera «divertir» o fins pera «condormir» el poble? Que, en una paraula, moguda per aquestes grans fatalitats econòmiques que preparen el seu adveniment en el seu mateix rebaixament, la massa obrera no ha de esperar res d'aquests humils esforços intel·lectuals?

No ho pensem pas. Creiem, al contrari, que fóra errat oposar, com del tot diferents per llurs mètodes i llurs tendències, l'emancipació mental i l'emancipació material. Elles poden, elles deuen col·laborar, conspirar, empenye-s l'una amb l'altra. El moviment intel·lectual pot desde ara ajudar al moviment econòmic de la classe obrera; i al seu torn ell podrà rebre'n demà una impulsió inesperada.

***

Tots els representants de la classe obrera que pensen que, fóra de la lluita econòmica, contra l'intermediari o contra el patró, no hi ha salvació per ella, saben també quan difícilment els obrers se deixen reunir, organitzar i dirigir an aquesta lluita. Tots els militants del cooperatisme i del sindicalisme us diràn amb quins treballs acostumen a llurs companys a pagar al comptat, a contribuir amb una quota regular, a pendre part a les reunions. I per què es aquesta organització tant costosa? Perquè la massa resta lo més sovint enfonsada en l'apatia i l'inèrcia. Més, per què hi resta enfonsada? Quasi sempre perquè ignora el seu poder, i fins aon, per les seves pròpies forces organitzades, podria elevar-se.

No ovireu ja, en aquest punt, un dels serveis que podria prestar l'Universitat popular? Im-

agineu-vos que ella explica als seus oients l'història de les Trade-Unions angleses, llurs humils principis i llur creixent potència, les persecucions que tingueren de sofrir en altre temps i el respecte que inspiren avui. Imagineu-vos que ella ls recordi com s'han bastit, centim per centim, pedra per pedra, aquestes Cases del Poble que dominen avui la Belgica renovada. No penseu que semblants narracions podrien ésser singularment commovents i excitants? Que molts obrers, considerant aquestes conquestes, estarien més ben preparats a consagrar-se a la cooperativa o al sindicat? I que, així, les Societats d'ensenyança serviren naturalment de vestibuls an aquestes agrupacions econòmiques?

D'una manera més general, si ls treballadors són tant lents en agrupar-se, es perquè llur horitzó no es prou ample, ni llur punt de vista prou alt; es perquè ells no tenen una idea prou neta de la funció de la classe obrera en l'evolució humana. Se diu que una de les coses que fan patir més als soldats en aquelles marxes i contramarxes que precedeixen a les batalles, es que ells no saben quasi mai lo que s'vol d'ells i per què serveixen llurs esforços. Alceu, doncs, als vostres soldats fins aquestes altures desde on pot mesurar-se, damunt del mapa de l'humanitat, el camí fet i el que resta a fer, veure d'on se ve i on se va: així, en les batalles econòmiques que voleu lliurar, serà decuplada l'empenta de les vostres tropes.

En aquest sentit, ampliar les idees es exaltar les energies. En el món de l'esperit, com en el món de la matèria, les forces se transformen les unes en les altres. La llum intel·lectual ben dirigida produirà calor moral, el qual a sa vegada produirà moviment econòmic.

***

Que inversament el moviment se transforma en llum i que l'organització econòmica hagi de produir elevació intel·lectual, ben fàcil es de demostrar.

S'ha remarcat justament que ls «beneficis» morals de la cooperació són encara més preciosos que ls materials. Ella té el mèrit, no solament de restringer els gastos domèstics de l'obrer, sinó també d'augmentar a l'hora el seu gasto de reflexió. L'acostuma a administrar, a discutir, a preveure. L'obliga a sortir del cercle estret de les feines quotidianes, i li obra, devegades, les més amples perspectives. La pensa d'un cooperador convençut es poblada de grans visions. Ell se representa les cooperatives de compra aliant-se amb les cooperatives de venda, els grans magatzems col·lectius de les ciutats fent llurs comandes als sindicats de productors rurals, i mercès an aquestes intel·

ligències, tota la vida econòmica armoniosament ordenada i la competència, l'odiosa i magre competència, amb el seguici de rancúnies i d'esperes que ella arrossega al seu darrera, foragitada per fi del món... En aquest sentit, cal veure en la cooperació quelcom més que una botiga: es una estrella, diu en Ch. Gide, i que ja ha vessat en el cor i el cervell de molts homes les grans esperances i les vastes idees.

I no s'creguí pas que no més els militants propiament dits treuen un profit mental de llur devoció a la cooperació. Veus-aquí en quins termes en D. Halévy descriu la resplendor d'una cooperativa socialista a Belgica: «L'idea treballa per la botiga; la botiga treballa per l'idea.... En aquestes immenses i tragiques aglomeracions obreres, on grans masses d'homes viuen confosament en la pols i el fang, on la taverna reemplaça la llar i l'ubriaguesa la bellesa, la cooperativa socialista obra potentment. Son nom brilla tots els vespres en lletres de foc sobre la fatxada que domina les cases pobres: *El Progrès, El Proletari, La Populaire, El rusc obrer*. Ella està oberta a tots, associats o no. A tots ofereix les seves begudes econòmiques i sanes (les cooperatives socialistes no venen alcohol), els seus concerts, els seus llibres, les seves conferències polítiques, literàries i morals: la vida baix totes ses formes. Sales, passadissos, estan plens a vessar. Aquests desgraciats venen cada dia a donar a la casa comunal lo millor d'ells mateixos, llurs minuts de lleure. Aquí s'escolta un orador d'ocasió; allà s' discuteix; més lluny se canten melodies, cors. Les dones, les criatures venen en gran nombre; la família, destruïda per la fàbrica, adquireix noves costums; la cooperativa devé un instrument d'educació.

»Ella devé quelcom més encara: un temple, un lloc quasi sagrat. Què es una religió sinó la creència comuna d'un poble o d'una raça? Els obrers belgues, agrupats per una idea, creen una religió... En certes localitats de la Walonia, els obrers anomenen llur casa del poble «l'iglesia». Diuen: «Vaig a l'iglesia», — empleu ben interessant d'una paraula que semblava per a sempre més fixada.»

L'expressió mereix, en efecte, desvetllar la nostra reflexió. Se diu, a voltes, que aquells que volen ajudar a l'emancipació del poble treballen per a substituir l'Iglesia: paraula falsa i veritable alhora. És inexacte que vulguin manllevar a l'Iglesia ls seus procediments, perquè pretenen substituir el dogma per la ciència, corregir l'autoritat per la llibertat, i rectificar, tant com sigui possible, la mateixa caritat per la justícia. Però és exacte que ells tracten de pendre a l'Iglesia una part del seu prestigi. A la vegada sala d'escola, d'espectacle i de concert, ella ha estat per

molt temps, i es encara en molts indrets, el centre de la vida esperitual. Se fan esforços, efectivament, per a crear altres centres per a la gravitació de les ànimes. En aquest sentit es veritat que s'ensaja de pendre la successió de l'Iglesia. I qui sab si aquestes cooperatives, ont els homes, agrupats per a la vida econòmica, s'aixequen ja per ells mateixos a una vida més alta, no posen avui les primeres pedres damunt de les quals s'aixecaran més tard les Iglesies de la democràcia triomfant.

I això que diem del cooperatisme podríem redir-ho exactament del sindicalisme.

Ell també ha fet les seves proves i mostrat, per sos militants, quina mena d'homes ardents i curiosos, promptes a l'acció i avids d'instrucció, podia produir. Ell també augmenta la força intel·lectual de les masses que acobla. A la fi del llur llibre sobre *El Trade-Unionisme anglès*, els Sidney Web citen una autobiografia d'un obrer que demostra l'lloc que ocupen els sindicats en la vida mental de la classe obrera, i com, per les instruccions de totes menes que ells concentren per a ella, pels problemes que li posen, per les decisions col·lectives i meditades que la inviten a formular, aixamplen el seu horitzó. Recentment, en mig d'aquella crisi de nacionalisme exasperat que s'encengué a Anglaterra, quines foren les primeres veus que s'alçaren per a retornar el poble a la raó? Les dels secretaris de les més poderoses Trade-Unions, parlant en nom de tota la classe obrera. Ells provaven així, un cop més, com l'organització dels treballadors en el terror econòmic es capaç d'enlairar llur ideal i d'aixamplar llur esperit.

Jo trobo, ademés, ben aprop nostre un exemple sorprenent. Jo he tingut ocasió de visitar el forn de vidre obrer d'Albi. He vist davant dels forns que ells mateixos han construït, el febrós treball dels vidriaires. I els qui m'guiaven me manifestaven, en mig de llurs somnis del pervindre, l'instrucció superior que desitjarien per a llurs infants, i com, amb l'ajuda dels beneficis de la cooperativa de consumació que estaven montant, esperaven crear ben aviat, entre ells, les ensenyances necessàries «per a formar — deia un — les capacitats tècniques indispensables per a l'pervindre de la vidrieria», «per a rememorar als nostres fills — deia un altre — lo que ells se deuen els uns als altres i lo que deuen a la classe obrera». Així, en aquesta institució obrera que, més que cap altra, fa vagament preveure, sens dubte, les formes socials de l'avenir, s'hi sent ja, més profundament que en lloc, el valor no solament de l'instrucció professional, sinó de la cultura general. Mentres els vidriaires me parlaven així, en mig de la roentor dels forns i la trepidació dels pals, confesso que estava emocionat: me semblava veure, damunt la figura em-

porprada dels meus interlocutors, no solament la flama dels forns ardents, sinó també ls primers raigs d'un sol iigent, d'un ideal nou, sorgint del sí mateix de la classe obrera en ple treball.

.*.

Res es, doncs, més verossimil: a mida que la classe obrera s'organitzarà pera emancipar-se, pensarà més: cada dia donarà un pas més enllà del cercle estret de les feines mecàniques i de les funcions orgàniques; per una intel·ligència més amplemment desplegada s'espandirà més i més del pes dels instints i de les rutines. I aquestes costums noves li crearan noves necessitats, i aquestes necessitats al llur torn cercaran nous orguens. I aleshores serà pot-ser quan veurem les nostres Universitats populars, rejoyenides i regenerades, viure d'una vida tota nova.

Quin cambi, en efecte, en llurs condicions d'existència! Ja no semblaran, aleshores, caure del cel, sinó brollar de les entranyes de la terra. Ja no seran, aleshores, simplement ofertes per alguns fills esgarriats de la burgesia, sinó veritablement demanades, reclamades, exigides pels fills emancipats del proletariat. I d'allà n sortirà, potser, un plançó esperitual del qual nosaltres no podem formar-nos una idea. Quan el poble dels treballadors voldrà, per fi, metodícament pensar per ell mateix, no podem pas saber on sa pensa l'conduirà. Aquesta emancipació integral, a la vegada intel·lectual i econòmica, constituirà la més profunda de les revolucions.

En aquesta revolució, molts d'entre nosaltres—d'aquells a qui s diu avui els «intel·lectuals»—no hi pensen pas sense emoció ni sense esglai. Al mateix temps que la criden am llurs vots, tremolen al seu pas que s'acosta. Comprenen que un esperit del tot nou bufarà en aquest món, i que moltes flors, que avui ells conreen amb amor, se pansiran, o seran trepitjades amb els peus. En aquestes Universitats populars de les quals ells no seran en cap grau els directores, sinó ls servidors voluntaris, a quins daltabaixos d'idees no hauran d'assistir? Avui mateix, quantes vegades no ns passa que ns sentim secretament torbats quan el nostre auditori ns retorna l'eco engrandit i ronc de les nostres paraules? Així es com devegades voldríem aturar els braços en el moment en que ls armem; i ens trobem presos i esquinsats, per dir ho així, entre l'món vell al qual tant devem, i el món nou, en el qual posem tantes esperances.

Fóra inútil i fóra baix voler amagar-vos aquesta íntima inquietut. Però que ella no us ha d'espantar, que ella no deu ni pot pas aturar la nos-

tra acció d'avui, ni la nostra acció de demà, no cal pas que us ho demostrí, si us he fet comprendre fins a quin punt nosaltres sentim que en la civilització, tal com està avui organitzada, els interessos generals de l'esperit estan amenaçats. Malgrat aquesta espina clavada en el nostre pit, nosaltres anirem, doncs, endavant, caminarem tot el temps que sigui precís, segurs de trobar-nos en el camí que du a la civilització veritable.

Preguntaven a un poeta italià, que anunciava l'intenció de llençar-se a l'acció social, si s posaria de la banda dels defensors del proletariat. Ell va respondre amb aquesta mística paraula: «Jo estic am la vida». Prenguem ara aquesta paraula pel nostre compte. Nosaltres ens arren- glerem al costat, ens mantindrem a la disposició de la classe obrera, convençuts de que ajudar a l'emancipació dels que sofreixen de la nostra organització econòmica es treballar també pera aixamplar i aprofundir la vida esperitual.

c. BOUGLÉ

Traducció de CLAUDI GRAU

Els cerquen retretes, cabanes rustiques, ribes de mars, montanyes: tu també t dones de costum a desitjar vivament béns semblants, més això es un fet d'home ignorant i inhabil, puix t'es permès, a l'hora que vulguis, de retirar-te dins tu mateix. Enlloc té l'home retreta més tranquila, menys torvada pels afers, que la troba en son ànima, particularment si un mateix ha tingut aquelles coses qual contemplació basta pera feros fruir a l'ístant la calma perfeta, la qual no es altra, al meu sentit, que una perfeta ordenació de la nostra ànima.

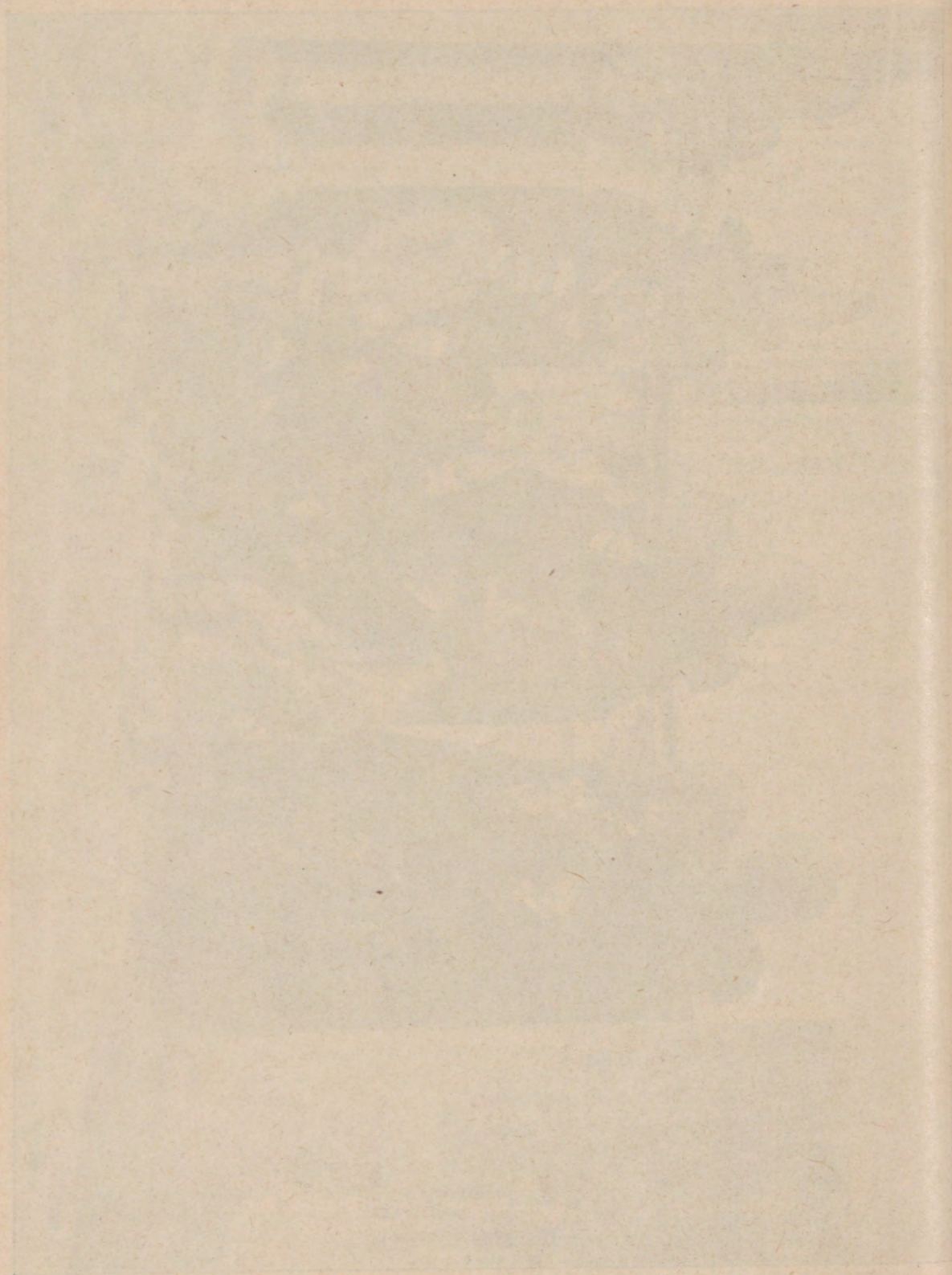
MARC AURELI

No cregueu lo que heu sentit dir; no cregueu les tradicions perquè hagin sigut trasmeses per moltes generacions; no cregueu una cosa perquè hagi estat repetida per moltes persones; no cregueu únicament perquè us han produït una obra d'un savi antic; no cregueu les conjectures; no cregueu veritable allò a que esteu lligats per costum; no cregueu únicament per l'autoritat dels vostres mestres i dels vostres majors; després d'observació i d'anàlisi, quan un principi es conforme a la raó i condueix al bé i a l'aventatge d'un i de tots, accepteu-lo i manteniu-vos-hi.

ÇAKIA MOUNI

ESTUDIS UNIVERSITARIS CATALANS: PROFESSOR I ALUMNES DEL CURS D'HISTORIA DE CATALUNYA

ESTUDIS UNIVERSITARIS CATALANS

FI DE CURS

Els que, complimentant un acord del Congrés Universitari Català, fundàrem l'institució que s'anomena *Estudis Universitaris Catalans*, no podem pas estar descontents.

Al començar la segona quinzena d'octubre inauguràrem les nostres tasques, instal·lant tot seguit les dugues càtedres que de tant temps ençà demanava Catalunya inútilment a l'Estat, la de Dret Civil català i la d'Historia de Catalunya. Per fi, po-

D. FRANCESC CARRERAS I CANDI, catedràtic d'Historia de Catalunya

guerem dir, tindrà la nostra patria càtedres en les quals per dret propi siguin objecte d'ensenyança les nostres institucions jurídiques, tant bescantades pels que no les coneixen o no poden capir llur esperit de

llibertat civil, i les gestes del nostre poble en l'ordre polític, intel·lectual, etc., sense postigos, omissions premeditades ni disfresses a que tant aficionats se mostraren sempre ls historiadors oficials.

(1) L'UNIVERSITAT CATALANA fa constar el seu reconeixement per l'amabilitat amb que l senyor Secretari i els senyors professors i alumnes dels E. U. C. li han facilitat els retrats, agrupaments i notes relatives als cursos respectius que figuren en el present numero. Igualment participa que, no havent arribat a temps l'agrupament dels alumnes de la classe d'Economia, serà publicat en el numero següent de començament de curs.

La nostra fe no ns enganyà pas ni anàrem gens errats al confiar les catedres novelles als distingits professors Joan de D. Trias i Giró i Francesch Carreras y Candi, qual competència ns era prou coneguda, fugint d'aparatosos concursos o enlluernadores oposicions, amb els quals sovint se donen els carrecs als que no són més aptes. Aquells meritissims catedratics desde ls primers moments posaren llurs coneixements i activitats al servei de la causa que ls fou encomanada i el resultat ha sigut ben profitós.

Més endavant ens vegerem am cor pera instituir una nova ensenyança i ens decidírem per la de l'Economia social i politica aranzelaria, tenint en compte la necessitat que té Catalunya de que ls seus fills estiguin capacitats pera senyalar i imposar una orientació economica que salvi avui els seus interessos industrials i sigui base de la seva prosperitat en l'esdevenir. Encarregàrem aquesta tercera catedra an en Guillem Graells, qui, bo i protestant de que l'anomenessin economista, ha anat ensenyant als seus deixebles lo que mai han après els que freqüentaren altres catedres d'Economia: els principis fonamentals de la constitució economica de les nacions, que no consisteixen pas en un cumul de conceptes abstractes, sinó en quelcom que es viu i tangible, encara que resti amagat als distribuïdors de ciencia oficial i, lo que es més sensible, als que manejen els interessos i assumeixen la direcció del poble.

Amb el funcionament simultani d'aquestes tres catedres havem volgut demostrar que no ns proposavem establir tant solament un curs d'estudijs especulatiu escullits amb un criteri més o menys exclusivament patriotic, ni instal·lar una escola tecnica, aon fossin exposats purament aquells coneixements que tenen una aplicació practica i utilitaria immediata, sinó una entitat que impulsés amb el major esforç que sia possible l'avenç de la cultura integral de Catalunya.

Havem volgut posar la primera pedra de l'Universitat catalana.

I, com deiem al començar, no podem pas estar descontents dels resultats. Els alumnes d'Historia de Catalunya han redactat monografies molt interessants, han visitat arxius i museus, han fet treballs de

paleografia que seran molt utils, i han vist i estudiat notables monuments historics. Els de Dret Civil català s'han familiarisat amb el maneig dels textos legals, han comprès l'esperit de les nostres institucions escrites i consuetudinaries, han fet practica de redacció de documents, han investigat per compte propi, han traduït cossos legals escrits en llatí i han escrit també un bon numero de monografies no menys interessants que les d'Historia. Per fi, els d'Economia social i politica aranzelaria han vesllumat la manera de fer-se riques les nacions, han fet coneixença am les institucions econòmiques que són els nirvis del poble, han vist l'arançel i han estudiat i escrit sobre l'credit popular, les qüestions monetaries i l'ensenyança tecnica a l'extranger.

No tenim la pretensió de creure que de les nostres catedres n'hagin sortit historiadors, jurisconsults o economistes, però creiem que n'han sortit deixebles capaçs d'orientar-se am relativa facilitat quan se tracti de quelcom que s' refereixi a l'història, el dret o la constitució economica de Catalunya. No es aquesta, per ventura, la missió de l'ensenyança universitaria? No exigeix el bé de la patria que aquesta ensenyança s mantingui i s'amplii?

En aquest sentit havem expedit certificats d'aptitut, que no representen patents de saviesa, sinó testimonis de que l deixeble ha rebut am profit les ensenyances del mestre i està en condicions de treballar i estudiar per compte propi. I tant es aixis que, además dels concursos que obrírem a mig curs, ara n'obrim uns altres entre ls que han obtingut aquells certificats, i abriguem la confiança de que ls alumnes sabran comprendre una vegada més que no tractem d'estimular-los precisament amb una recompensa que forçosament ha d'esser modesta, sinó amb el treball mateix que novament els proposem am l'ocasió d'aquest segon concurs.

Donem per ben empleats els cabals que esmersem en l'obra dels Estudis Universitaris Catalans. El nombre dels nostres socis adherits va augmentant, però tot se necessita pera sostenir les nostres catedres.

El curs que ve, si a Déu plau, unirem a les tres d'enguany una nova catedra, la de Literatura Catalana. Animant-nos aquest

proposit, no havem tingut espera, i l'Antoni Rubió i Lluch ha ofert als catalans els fruits primerencs d'aital ensenyança. Les conferències que pel nostre encarrec ha donat aquell erudit professor són bella mostra de lo que ha d'esser la catedra novella i constitueixen la nota més brillant del nostre fi de curs.

CARLES FRANCISCO I MAYMÓ

Secretari dels «Estudis Universitaris Catalans»

CONFERÈNCIES SOBRE LA LITERATURA CATALANA

DONADES PEL DR. ANTONI RUBIÓ I LLUCH
EN L'ATENEU BARCELONÉS

Com preparació pera l curs de Literatura Catalana que ls E. U. C. se proposen obrir en la proxima estació, el Dr. Rubió i Lluch, son catedratic designat, ha donat en l'Ateneu una serie de vuit conferències, destinades a exposar en una breu síntesi l concepte, naturalesa i historia de la Literatura Catalana. Es aquest un treball notabilíssim, que han d'estimar-li tots els aimadors de la cultura catalana, tant mancada d'estudi de ses arrels historiquies, i que ha vingut a donarnos una nova prova, per més que innecessaria, de l'excel·lència de la competència del Sr. Rubió en aquesta materia. Veritablement, si no coneguesim ja de temps els seus profons, extensos i aprofitats estudis, restariem pasmats davant del davassall d'erudició viva i assimilada de que ha fet gala en aquestes conferències, posant-la al servei del seu esperit sensat, ample i imparcial i del seu gran cor per la causa del nostre renaixement literari.

Aquesta bella mostra primerenca ens autorisa pera posar les més falagueres esperances en la labor del curs projectat. Les conferències, malgrat la calor que ns ha invadit aquests darrers dies, han sigut constantment ateses per un nombros i distingit auditori, visiblement assedegat de la preciosa ensenyança del Sr. Rubió.

Això, junt am les entusiastes felicitacions de que ha sigut objecte i a les quals ens adherim, no pot menys d'encoratjar al digne catedratic i als iniciadors d'aquesta idea tant patriotica, pera qual feliç realització l'UNIVERSITAT CATALANA fa ls seus vots més fervents.

Veus-aquí ls temes d'aquestes vuit conferències:

I. Concepte i determinació del nom i contingut de la Literatura Catalana.

II. Elaboració organica i personalitat de la Literatura Catalana.

III. Successió de les literatures mig-egals i filiació de la catalana.

a) Influències internes: Llatina-eclesiastica, Provençal, Oriental.

IV. Successió de les literatures mig-egals i filiació de la catalana — b) Influències externes: Francesa, Italiana, Castellana.

V. Influències catalanes en la literatura castellana dels segles XIV, XV i XVI.

VI. Predomini de les lletres castellanes a Espanya. Comparació entre la decadència literaria de Catalunya i la de Portugal.

VII. Epoques historiquies de la Literatura catalana — a) Epoca nacional — b) L'edat d'or.

VIII. Epoques historiquies de la literatura catalana — c) La decadència — d) La renaixença.

No permetent els limits d'aquesta publicació donar d'aquest treball importantíssim el compte detallat que mereix, havíem pensat oferir-ne quan menys als nostres lectors, en el present número, un resum esquematic; més, a fi de no recarregar excessivament aquest, hem acordat publicar dit resum en el número extraordinari de començament de curs prop-venit.

RESSENYES DE LES CATEDRES

ECONOMIA

Heus-aquí l resum de les lliçons dedicades pel senyor Graells a l'estudi del *capital*, tercer dels factors que produeixen la riquesa.

El senyor Graells prescindi, com es el seu sistema, de les elucubracions am que ls autors omplen planes i més planes dels llibres sobre si l capital ha d'esser considerat com a representació de treball o de temps, sobre si tals o quals materies han d'entrar o no en el concepte de capital, i altres disquisicions per l'istil que no tenen cap utilitat pràctica i omplen el cervell de vaguetats i confusions.

El capital es el logaritme del treball: el simplifica combinant-lo i organisant-lo, facilita l'activitat dels homes i en multiplica l resultat.

Sense l capital, que representa previsió, calcul, combinació i direcció, el treball no hauria acumulat les riqueses que avui posseeix l'especie humana, ni hauria arribat aquesta al grau de progrés i civilització en que la veiem en alguns indrets del planeta.

El treball sol no acumula ni multiplica riquesa, per més que produeixi, o, més ben dit, per més que s'afeixugui, puix la molta intensitat de

treball, sense l'esperit previsor i combinador que sab aprofitar les invencions, enllaçar les forces productores i utilitzar convenientment totes les circumstàncies a l'ensem, no assoliria l'sobrant de producció que s'heu exclusivament a l'influència del capital.

Per això estan en un erro els que propaguen que la classe anomenada proletaria es la veritablement creadora de tot lo que l'humanitat disfruta en benestar material.

Segons la forma que l capital adopta, ha sofert diferents classificacions.

Se l'ha dividit en capital d'indústries i capital d'esbarjo, adscriuint al primer agrupament tot lo d'utilitat material, com, per exemple, fàbriques, ports, ferro-carrils, mines, valors públics, etc., i al segon lo que constitueix la satisfacció de l'esperit, com museus, quadros, joies i produccions artístiques de tota mena.

També s'han dividit els capitals en nacionals i privats, comprenent-s'hi entre ls de la primera denominació tant els que són propietat de l'Estat com de les comarques, municipis, regions, es a dir, els que tenen caracter comunal.

Aquí l catedràtic aprofita l'ocasió pera fer observar als alumnes que mentres als Estats centralistes, com Espanya i França, han desaparegut els bens dominials i els governs han carregat als contribuents am feixucs impostos de tota mena, a Inglaterra i a Alemanya les regions i els municipis, constituint-se en empresaris de moltes indústries i serveis, s'han creat un patrimoni propi i realisen grans empreses sense endogalar als ciutadans am contribucions que atueixen als dels països centralitzats.

La classificació més metodica i racional dels capitals es la que ls divideix en els agrupaments següents: acumulació de subsistències; id. de primeres matèries; id. d'utils o instruments de treball; instal·lacions, o sigui ports, ferro-carrils, carreteres, edificis, etc., etc.

Com se pot veure, en aquests agrupaments no hi figuren els valors en paper, es a dir, accions i obligacions, i cal fixar molt l'atenció en fugir d'un erro molt freqüent en virtut del qual se duplica i triplica de vegades el calcul de riquesa d'un país, considerant com a valors diferents a sumar lo que no són més que aspectes diferents d'una mateixa quantitat de riquesa. Per exemple, el valor dels vaixells d'una companyia naviera i les accions que tenen els socis capitalistes: l'única riquesa són els vaixells: les accions en són la representació.

Les primeres matèries i les subsistències constitueixen la finalitat de la producció perquè han d'esser consumides; les altres dugues formes de capital són els medis de produir, els instruments de la producció.

Les primeres són un capital que desapareixeria desseguida si no s'incorporés el seu valor al producte; i en quant als instruments de producció, com també acaben per inutilitzar-se amb el temps, es precis amortisar el seu valor en la comptabilitat pera que no resultin riquesa esvaïda.

Totes quatre formes de capital han tingut i tenen decisiva influència en l'avenç de l'humanitat i en la multiplicació de la riquesa.

El fet de capitalisar les subsistències ha desterrat les calamitoses epoques de fam que tot sovint se patien; la capitalisació de les primeres matèries i dels instruments de producció ha portat l'admirable perfeccionament que avui admirem en el maquinisme; i el capital d'instal·lacions té una importantíssima representació en l'ordre polític, puix com la riquesa es el vehicoll de la superioritat en aquest ordre, l'immensitat de riquesa acumulada al través dels segles per Europa, li assegura la supremacia per molt temps encara sobre ls pobles nous, per potents que aquests siguin.

L'origen del capital, en la més simple expressió, es l'estalvi, fill directe de la previsió. El sacrifici actual am mires al pervindre, i la savia utilisació de les forces acumulades, quan l'estalvi ha donat el seu fruit, són l'origen del capital. No ho es exclusivament, ni la riquesa en primer lloc, ni l'activitat; pobles hi ha molt treballadors, però sense sentit de previsió pera capitalisar. El poble iroqués a Nord-America i l'andalús entre nosaltres ne són bon exemple. Es la direcció, la combinació, l'intel·ligència unida a l'estalvi i a l'iniciativa lo que capitalisa i enriqueix.

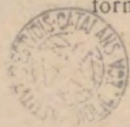
Els factors naturals i treball, fins que han experimentat l'empenta propulsora de la capitalisació, no han entrat en el periode de la gran productivitat.

La capitalisació s manifesta més o menys intensa entre ls pobles segons la seva situació política. L'ordre public, la fixesa en les lleis i la confiança en les institucions socials encoratjen la gent a capitalisar. Aont hi regnen volubilitats de despota o trastorns anarquics de masses sense costums civiques no hi ha capitalisació ni, per tant, riquesa possible.

La moralitat privada i pública afavoreix la riquesa, fomentant la capitalisació. La base d'aquesta es el credit, i allí on no hi ha formalitat en el compliment dels compromisos no hi pot haver credit.

Altra circumstancia impulsora de la capitalisació es la divisió del treball, que augmenta a son torn la producció, i com més se produeix més se capitalisa.

Si bé a primera vista sembla que, donada la forma de l'industrialisme modern, que exigeix

grans capitals pera una empresa, la capitalisació hauria de veure's dificultada perquè l'individu estalviador no pot, com en altre temps, empendre personalment un negoci, es lo cert que l modern industrialisme fomenta la capitalisació per medi de les societats anonimes, que acoblen en una gran empresa els petits capitals individuals.

A Espanya l'esperit capitalisador es molt mancat, i d'això n tenen la culpa els informals i poc escrupulosos governs que la nació ha tingut.

Totes les nacions han procurat inspirar confiança al públic i estimular-lo a col·locar els seus estalvis al Deute de l'Estat, fent els títols de poc valor, i fins permetent que ls adquirissin a plaços.

Això despertà entre l poble l'afició, i les societats anonimes nasqueren comptant ja am la costum que l public tenia de col·locar l'estalvi en forma col·lectiva.

Entre nosaltres la fatalitat i els governs han arreglat les coses de manera que entre l poble s'hi ha sembrat la desconfiança en aquests acoblaments de capitals particulars, i les societats anonimes no hi han pogut trobar preparat el terror pera multiplicar-se com en altres països.

Estudiats ja, compendiosament, els tres factors de la riquesa, convenen algunes consideracions sobre la proporcionalitat o relació que han de guardar entre ells aquests factors.

El treball ha d'obligar a la Naturalesa a entregar els tresors que cobdiciosament amaga i se resisteix a entregar. L'home ha d'esclavitzar-la, fent-la produir per medi del treball; però aquest ha d'organitzar-se pera intensificar la seva acció, i l'organització es el capital qui l'efectua.

La forma d'aquesta organització ha sigut i es cosa molt discutida per economistes i sociolecs.

Els sociolecs se decanten a favor de l'organització autonòmica del treball, renunciant als grans agombolaments d'obrers que constitueixen la característica de la moderna producció, i a la que s'ha atribuït molts i graves perjudicis baix el punt de vista higienic, tant en lo que s refereix a la salut del cos com a la de l'ànima.

Els economistes, atenent sols a la productivitat, prefereixen la fabricació per grans masses acoblades.

Pera accedir a les mires altruistes dels sociolecs, s'han fet algunes tentatives pera agermanar les conquestes modernes de la mecànica am l'autonomia de que fruïa l productor en l'epoca de les petites indústries, i s'ha pensat en transmetre la força motriu a domicili, convertint l'oubrer en fabricant autònom.

Però la pràctica ha demostrat que aquesta aspiració generosa i humanitaria no es realisable, i en les úniques indústries a que pogué aplicar-se, en lloc de resultar emancipadora, se convertí en un instrument d'explotació més dolorosa que

la que s volia evitar, perjudicant, ensems, la producció.

L'organització del treball en grans empreses té, al costat dels inconvenients que se li han atribuït, aventatges que ls compensen i els sobrepujen.

Produeix més i a més bon preu per la disminució de gastos generals; impulsa ls invents de màquines, cada cop més perfectes, que emancipen a l'home de treballs aclaparadors o repugnants; dignifica a l'oubrer, qual treball resulta més intel·ligent que mecanic, barreja més les classes socials, perquè exigeix, pera intervenir-hi, homes de molta il·lustració i cultura, i amb el frec d'aquesta barreja, el treballador millora intel·lectual i moralment; i, sobre tot, afavoreix la repartició de la riquesa i el benestar, donant ocupació als petits capitals de l'estalvi, que resultarien improductius o serien malmesos xorcament.

A l'arribar aquí l senyor Graells, considerant que tot lo de que ls llibres d'Economia política tracten, en aquest capítol de la producció, am referencia a l'herència i a la propietat, cau de ple en el terror de la Sociologia i se surt dels veritables termes de l'Economia, donà per acabat l'estudi de la part de l'assignatura corresponent a la producció, pera entrar, en les lliçons successives, en l'estudi de la circulació de la riquesa, o sigui les qüestions de comerç, credit i moneda.

IGNASI CORMA

DRET CIVIL CATALÀ

De l'obligació natural

No són encara un record historic les obligacions naturals, nascudes d'un llaç concret establert entre les parts, no protegit per la llei. però que per raons superiors a la cruesa de la llei positiva tenen eficàcia indirecta en el dret. Sobre tot dintre l rigorisme del dret romà, tenien raó d'esser en les consideracions que, escapant a la llei, obliguen an aquesta a llur admissió, reconeixent-les com a acte consumat en virtut de l'equitat, reconeixement, raons morals o socials, etc., etc.

No l'havem de confondre, com fa l'escola francesa, am l'obligació de consciència, fundada en un dever moral, puix aixís com aquesta solament dóna dret a lo pagat per ella, *retentio soluti*, la natural, fonamentada en un vincle concret individualment creat, té un camp d'efectes més extens i quelcom més concretat que l de l'obligació de consciència nascuda en virtut de relacions vagues de família o de desigualtat social entre ric i pobre.

Dintre l dret romà l'obligació natural, aquest llaç imperfecte segons dret civil, derivava: 1.er, de falta de forma, com ho veiem en els *pacta nuda*,

que si no donaven *actio* per falta-los causa civil, donaven *exceptio*, expressió de l'obligació natural; 2.^{on}, de defecte en la capacitat, com en les nascudes entre pares i fills, esclaus i amo, del *mutuum* a un fill de família o sobrevingudes per una *capitis deminutio*; 3.er, d'extinció per raó merament civil d'un llaç obligatori, com en l'obligació extinguida per prescripció o sentència judicial injusta.

Sos efectes eren molts; puix, además del dret de retenir lo pagat en virtut d'una obligació natural, *retentio soluti*, donaven dret a una *exceptio* i podien compensar-se, novar-se, convertint-se en obligació civil, servir de base a fiança, hipoteca, etcètera.

Continua avui dia vigent? Diuen alguns que l'obligació natural, además d'oposar-se a la certesa del dret, es una cosa arcaica, perquè l dret modern, inspirat en la bona fe, no la necessita per res; però altres, ab més acert, contesten que en la vida humana social hi ha vincles que escapen a la vida del dret, i que si un interessat dóna compliment a aitals consideracions morals, la llei positiva no pot conscientment destruir el llaç jurídic, fruit d'aquesta consideració, conveniència social i delicadesa moral que venen a temperar el rigorisme del dret escrit.

Segons els autors, aquest rigorisme s modifica en virtut de tres principis:

1.er *Teoria de la confirmació dels actes nuls*, en virtut de la qual, quan les parts se lliuren del vici o impediment confirmant el llaç anteriorment nul, l'obligació tindrà efectes retroactius (art. 1309 Codic Civil i següents).

2.^{on} *Teoria de l'obligació de consciència*, per la qual, quan un compleix espontaniament ab un dever moral, encara que no hi hagi causa civil, no pot repetir lo pagat. El nostre Codic Civil i el francès i l'italià no n diuen res; però la majoria dels autors i els arts. 74 del Codic suís i el 814 de l'alemany diuen que no s pot repetir lo pagat en compliment d'una obligació de consciència. I aixís com el nostre Codic solament sen recorda al parlar de les donacions entre marit i muller (art. 1324, § 2), l'alemany, més *humà*, ho extén als tutors, administradors de béns, etc., que poden fer donacions basades en consideracions morals, perfectament ateses en aquest model de codics. Alguns pregunten si s necessita espontaneïtat pera haver-hi obligació de consciència o bé si l'error en el pagament permet la repetició, a lo que s contesta que l'error per creure civilment obligatoria la prestació no hi fa res, puix la retenció de lo pagat se basa en un dever moral satisfet o en conveniències socials, com diu el Codic alemany.

3.er *Teoria moderna de l'obligació natural*. Repassant les solucions positives, trobem tres

sistemes: dels codics que genericament parlen de l'obligació natural dient que no s pot repetir lo pagat per ella (arts. 1235 Codic francès, 1237 italià), i després regulen casos particulars quals efectes són els de l'obligació natural (pagament de deutes de joc, d'interessos no pactats, obligació feta per incapaç, etc.); altres codics detallen l'obligació natural com a imperfecta, senyalant els casos compresos en ella i sos efectes (Codic argentí, copiat a Chile i Colombia); per ultim, altres codics cauen en un silenci complert, regulant, no obstant, algunes institucions pels efectes de l'obligació natural romana. Aixís, el Codic suís, en l'art. 72, prohibeix la repetició del pagament d'un deute prescrit, i en el 514, com el 762 del Codic alemany, prohibeix la de lo pagat per deute de joc. Nostre Codic, imitació del francès i de l'italià, suprimeix, al parlar del pagament, aquell principi general que aquests contenen, deixant, en cambi, els casos particulars; i així en tres articles admet els efectes de l'obligació natural, que són: l'article 1208, que permet afiançar obligacions nules per motius personals del deutor; el 1798, sobre l deute de joc, i el 1756, que prohibeix repetir o imputar al capital d'un deute l pagament d'interessos no pactats.

Dintre nostre dret català, l'obligació natural es la romana, però l dret canonic ha estroncat una de ses fonts (la del defecte de forma) al proclamar que «els pactes, encara que nusos, deuen complir-se». Però encara pot esser util en el cas de que la llei mani una *forma* determinada que no s'hagi adoptat. La falta de capacitat té avui poca importància, puix no hi ha esclavitud ni patria potestat sobre fills de família d'edat avançada, etc.; però pot invocar-se en el cas de complir-se una obligació per un incapaç.

L'extinció del dret per causa merament civil ja no té absolutament raó d'esser en el cas de sentència injusta, puix avui se respecta molt l'autoritat de la cosa jutjada, i además la llei d'enjuiciament (arts. 1796 i següents) permet el recurs de revisió pera desfer l'erro. En quant al cas de prescripció, se discuteix sa existència, però sembla que podrà aplicar-se seguint l'antecedent romà supletori de nostre dret.

En quant als efectes de l'obligació natural, no seran els migrats del Codic Civil, sinó ls més extensos del dret romà; no repetició, excepció, compensació, etc., etc.

RAMON COLL I RODÉS

Jo no sé més que una petita ciencia: la ciencia de l'amor.

SOCRATES

CERTIFICATS D'APTITUT I PREMIS

CONFERITS EN EL PRESENT CURS

DRET CIVIL CATALÀ

Certificats d'aptitut.—D. Jaume Algarra i Postius, D. Joan Vallès i Pujals, D. Felix Griera i Danius, D. Ramon Coll i Rodés, D. Nicanor Trias i Tarrés, D. Jaume Rossich i Bassa, D. Joaquim de Bertran i Calderó, D. Enric Jordi i Miquel, D. Mateu Julià i Vilardell, D. Francisco Permanyer i Volart, D. Josep M.ª Vilaclara i Bladó, D. Josep M.ª Masramon, D. Alfred Pereña i Reixachs, D. Antoni Sansalvador i Castells, D. Joan Margenat i Tobella, D. Josep M.ª Borrell i Zulueta, D. Marian Bordas i Flaquer, D. Manel de Dalmases i de Masot, D. Angel M.ª Giribet i Llobet, D. Santiago Blanquer i Mora.

Entre ls alumnes que han presentat memoria original, tenint en compte dita memoria i els altres merits acreditats durant el curs, s'han adjudicat:

Primers premis: Sr. Coll i Rodés, autor de la memoria *De les institucions fideicomisaries per dret romà català i Codic Civil*.—Sr. Vallès i Pujals, autor de la memoria *Las vendas a carta de gracia*, i de la nota treball d'investigació propia: *Un contracte sobre bestiar boví*.

Segons premis: Sr. Vilaclara (D. Josep), autor de la memoria *Judici critic del sistema de guardaduria contingut en el Codic Civil: sa introducció en el Dret de Catalunya*.—Sr. Vilaclara (D. Eugeni), autor de la memoria *Naturalesa jurídica dels heretaments*.

HISTORIA DE CATALUNYA

Certificats d'aptitut.—D. Francesc Valentí i Martí, D. Josep M.ª Bassols i Iglesias, D. Bonaventura Riera i Weisa, D. Lluís Puig de la Bellacasa.

Premis: D. Josep M.ª Bassols i Iglesias: *Primitives fundacions eclesiastiques de la Marca*.

D. Francesch Valentí i Martí: *Estudi historic de la Marca Hispanica desde l primer avenç dels Franks durant el regnat de Carlemany fins a la mort de Borrell II*.—D. Bonaventura Riera i Weisa: el mateix tema.

D. Manuel Ribas i Cots: un treball sobre les lliçons 4.ª, 8.ª i 11.^a

D. Lluís Puig de la Bellacasa: un treball sobre la lliçó 17.ª i resums publicats en un diari d'aquesta ciutat (*La Veu de Catalunya*).

ECONOMIA

Certificats d'aptitut.—D. Ignasi Corma, D. Josep Sitjas, D. Antoni Monfort, D. Jcsep Girona, D. Josep Riera, D. Joan Servat, D. Santiago Aymerich, D. Bonaventura Majó, D. Gumersinde Cosso, D. Josep Nogueras, D. Alexandre Boqué, D. Josep Elias, D. Cesar Borris, D. J. Vallès, D. N. Bonet, D. Josep M.ª Monjo, D. Joan Petit, D. Josep Sala, D. Benjamí Roca, D. Joaquim Regàs Ros.

Premis.—D. Ignasi Corma: *Las Caixas Raiffeisen*.

D. Josep Sitjas: *Las escuelas tecnicas*.

D. Antoni Monfort: *Els cambis i la qüestió monetaria*.

Menció honorífica.—D. Josep Girona: *Com se fan els pobles treballadors?*

NOUS CONCURSOS QUE ANUNCIEEN ELS E. U. C.

TEMES

D'Economia: Quina importancia té l factor naturalesa en la riquesa de les nacions? Quina ha tingut i té a Catalunya, i quina a les demés regions de Espanya? Breu estadística de la producció agrícola, minera i riquesa hidraulica de Catalunya i del restant d'Espanya. Orientació economica que s'imposa a Catalunya y al reste d'Espanya.»

D'Historia: «*Monografia de qualsevol temporada de les famoses guerres de Joan II, en alguna regió o població catalana, feta tenint a la vista*

documents ineditos d'arxius generals o locals de Catalunya.

De Dret: *Estudi critic de la condició de la dona com a muller i com a mare en les costums juridiques i en la legislació vigent a Catalunya. Reformes de que es susceptible*.

CONDICIONS

Als premis, que seran en metalec (no està encara fixat l'import) sols poden optar-hi ls alumnes que han obtingut certificat d'aptitut en cada catedra. S'admeteran els treballs fins al dia 15 de Setembre.

PROGRAMA DE LES LLIÇONS D'HISTORIA DE LA LITERATURA CATALANA DONADES PER D. ROSEND SERRA Y PAGÈS EN EL «CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA»¹.

Dia 3 de Janer. Primera conferència. Ullada general. — Concepte de la Literatura. Divisió i gèneres que comprèn.

Evolució de la mateixa dins de l'estat social.

Necessitat de conrear-la i importància que té com educadora dels pobles.

Aparició de les llengües novo-latines i de les nacionalitats nascudes de l'enderrocament de l'imperi romà.

Conveniència de conèixer bé la literatura patrí. Què s'ha d'entendre per «Historia de la Literatura Catalana» i sos principals timbres de glòria.

Períodes en que s'considera dividida.

D. JOAN DE DEU TRIAS I GIRÓ, catedràtic de Dret Civil català

I. Nacional. Influència provençal (2).
Predomini del lirisme en la poesia.

(1) Oportunament, tant aquesta com les demés publicacions catalanes, han fet del treball del Sr. Serra l'elogi que mereix. Degut a l'amabilitat del seu autor l'UNIVERSITAT CATALANA s'plau ara en insertar els següents esquemes, qual sola lectura dóna una idea de l'importància del treball; i després de fixar d'aquesta manera la seva substància, no pot terminar sense fer els seus vots pera que tingui la continuació i acabament promesos.—(N. DE LA R.)

(2) A fi de conèixer bé aquesta influència, va indicar el Sr. Serra que destinaria algunes conferències a estudiar el període provençal, referint-se a més als trobadors catalans que van escriure en l'esmentada llengua.

Importància de la prosa i especialment dels cronistes.

II. *Edat d'or.* Aficions literàries d'alguns monarques i protecció decidida a les lletres.

Influència exercida pel desvetllament tolosà.

El renaixement italià.

Escola poètica catalana.

Llibres de cavalleries.

Estat notable de cultura a Catalunya.

III. *Decadència.* Vicissituds polítiques originàries.

Predomini del castellà.

Pobresa i vulgaritat de la nostra literatura.

Perdua de l'unitat de llenguatge.

IV. *Renaixement* (1). Precursors.

Insignificancia de la producció literaria.

Influencia del romanticisme.

Els Jocs Florals.

Volada que pren la literatura catalana.

Dia 20. Segona conferència. Primers documents. — Desfeta de l'imperi romà. Els cenobis guarden la cultura de l'antigor.

Influències estranyes actuant en el llatí. Baix llatí.

Aparició de les llengües novo-llatines. Filiació i denominacions de la catalana.

Indicis de la llengua catalana en documents anteriors al segle X. Acta de dedicació de la Seu d'Urgell.

Fonts d'estudi: *Marca hispànica*, *Viaje literario á las iglesias de España*, *Histoire générale du Languedoc*, col·leccions diplomatiques d'en Milà

D. GUILLEM GRAELLS, catedratic d'Economia

Fontanals, Bofarull, Alart, Capmany, Monsalvatje, etc.

Principals documents dels segles X, XI i XII (bilingües en sa major part).

Erros comesos pel P. Ballot, Sr. Pers y Ramona i demás autors que ls segueixen.

Documents literaris anteriors al segle XIII. Planys de Sant Esteve i de Santa Maria.

(1) Per falta de temps sols va poder fer algunes consideracions sobre ls extrems anotats en el qüestionari, al tractar del renaixement actual.

Epitafi del comte Bernat. Document català apocrif o posterior al segle IX.

Els juraments d'Estrasburg. El llenguatge no es català.

Dia 27. Tercera conferència. Període provençal. — La Provença. Dominació de la casa comtal de Barcelona.

Relació entre Catalunya i Provença.

Llengua provençal. Denominacions. Traces que sen troben en documents antics.

Diferències entre l català i el provençal dels primers segles.

Literatura provençal. Aparició, influència i caràcter. Desaparició.

Poesia lírica. L'amor com a tema obligat.

Poesia religiosa. Poca importància que tenia.

Poesia èpica. Erro sobre les cançons de gesta. Noves.

Poesia dramàtica. Insignificància de lo que sen conserva.

Prosa didàctica. Abundor de tractats religiosos i profans.

Trobadors. Aptituds que havien de reunir i vida que feien.

Juglars. Origen. Paper que desempeñaren.

Dia 3 de Febrer. Quarta conferència. 2.ª del Període provençal.

Corts d'amor. Discussions sobre si realment varen existir. Qüestions proposades i veredictes donats.

Puigs d'amor. Importància que tenien aquests certàmens literaris. Aplec del Puig de Velay.

Poesia trovadoresca: Mot, Cobla, Bordó i Vers. Rima o rim. Classes de rimes; planes, cares, etc.

Cançó. Cançoneta. Cançó mig-partida. Assumptes. Tornada i endreça.

Sirventès. Origen i objecte. Mig sirventès i cançó-sirventès.

Tençó. Joc partit o partiment. Formes de la controvèrsia dialogada. Mostres de les qüestions proposades.

Noves. Novela rudimentària.

Generos secundaris de la lírica: *Dança i balada* (ballada). *Alba* o *albada* i *serena*. *Pastorel·la* o *pastoreta* (vaquera, porquera, cabrera, vergera, oquera, hortolana, monja, etc.). *Descort*. Semblança ab el *lay* (accepcions d'aquesta paraula). *Sestina*. *Sonet*. *Doneaire* i *salutz*. *Comiat*. *Escondig*. *Romança*. *Torney*. *Somni*, *visió*, *enuig*, *gelosia*, etc.

Concepte que ha merescut la sátira dels sirventesos. En Bertran de Born i en Cardinal. Exemples celebres de satires de trovadors.

Relació dels principals trovadors catalans dels segles XI a XIV.

Dia 10. Quinta conferència. 3.ª del Període provençal.

Referències den *Ot de Moncada*.

Berenguer de Parassol. Composicions endreçades a Na Ermessinda d'Avinyó.

Alfons I de Catalunya. Afició que tenia a la literatura. Composicions que sen conserven. Rivalitat amb en Bertran de Born.

Guerau de Cabrera. Poesia dirigida el juglar Cabra.

Guillem de Cabestany. Trágica llegenda dels

seus amors ab Na Sermonda o Marguerida. Composicions que li va dedicar.

Huch de Mataplana. Noble llinatge dels barons de Mataplana. Fama d'En Huch. Les pretingudes *corts d'amor* celebrades en el seu castell. Tençons i sirventès que se li coneixen.

Ramon Vidal de Besalú. Indicacions biogràfiques. — Cançons. Les *Razós de Trobar* o *Dreita manera de trobar*. Importància d'aquest tractat. Influència que va tenir sobre les *Flors del Gay Saber estiers dichas las Leys d'Amors* den Molinier; les *Regles de Trobar*, den Foxà, i demés tractats de Gaya ciència (Noya, Castellnou, March, Terramagnino de Pisa, etc.). Denominació de llemosí que dóna al provençal. Esperit crític den Vidal. Purisme en el llenguatge. — *Novas*: «En aquel temps çom era jais». Explicació de l'arbitratge sotmès a n'Huch de Mataplana; descripció del castell.

(Lectura de poesies provençals, de troços de les *Razós de Trobar* i traducció.)

Dia 24. Sisena conferència. 4.ª del Període provençal.

Ramon Vidal de Besalú (continuació). *Noves*: «Unas novas vos vuelh comtar...» Narració d'un juglar feta en la cort d'Alfons de Castella a propòsit de l'aventura del gelós Alfons de Barbastre: «Abril issi e mays intrava...» Ressenya curiosa de les corts que en Vidal havia visitat i dels nobles que havia tractat.

Serverí de Girona. Composicions amoroses dedicades a la «Dompna dels Cartz». Gènere sentenciós i moral en que s distingeix.

Guillem de Bergadà. Composicions sentimentals inspirades probablement per Na Anglesa de Cardona. Vida aventurera i criminal d'aquest trovador llegendari. Cinisme horrible de moltes obres seves, atacant al seu germà, an en Pons de Mataplana, al bisbe d'Urgell, al rei d'Aragó, etcetera. Retractació a la mort den Pons de Mataplana.

Amaneu des Escàs. *Doneaires* (curiositat paremiològica de la carta endreçada a una dama queixant-se d'estar-ne allunyat): «Estenhamen de l'escudier que fe aquel mateis Dieu d'amors» i «Ensenhamen de la donzela». Importància d'ambdues instruccions.

Pere III d'Aragó el Gran. Sirventès dirigit al trovador Pere Selvatge.

Ullada general sobre ls celebres trovadors provençals.

Relacions de la cavalleria am la poesia trovadoresca.

Desaparició de la literatura provençal: creuada contra ls albigesos; crema de les obres provençals ordenada per l'Inquisició; absorció dels antics comtats independents pel centralisme francès.

Renaixement de la poesia a Tolosa. Jocs Florals (1324). Convocatoria a tots els països de la llengua d'oc. Restauració dels Jocs Florals en 1495. Clemència Isaura. Resucita la festa, però no l'antic esperit provençal.

(Lectura i traducció de troços escullits.)

Dia 2 de Març. Setena conferència. Segle XIII. En Jaume I el Conqueridor y la Crònica o Comentari.

Idea general de la confederació catalano-aragonesa.

El rei En Jaume I *el Conqueridor*. San gra significació pera la nacionalitat catalana.

Llengües enraonades en sos Estats.

La propagació de la llengua catalana am les conquestes.

Adopció del català com a llengua oficial al costat de la llatina.

Observacions sobre l'llenguatge d'aquest període. Altura a que va posar-se la prosa.

Cronica o Commentari del rey En Jaume. Vigor, noblesa i ingenuïtat am que està escrita. Interès que desperta. Notable exactitut. Període que comprèn.

Indicacions bibliogràfiques. Traduccions fetes en varies llengües.

Lectura de troços escullits.

Dia 9. Vuitena conferència. Segle XIII. Continuació de la Cronica del rei en Janme I.

Continuació de la lectura de troços escullits.

Explicació d'alguns mots i modismes empleats en la *Cronica*.

Dubtes respecte a l'autenticitat d'aquest llibre.

Refutació del baró de Tourtolon:

I. Arguments den Joseph Villarroja de Valencia.

II. Arguments den Heffelrich i altres que l segueixen.

Punts que s tenien per dubtosos, comprovats posteriorment.

Datos de la *Cronica* que indiquen l'epoca en que va ser feta.

Judicis favorables que ha merescut.

Dia 16. Novena conferència. Segle XIII. Cultura oriental en temps del rey En Jaume I i el Libre de la Saviesa.

Situació dels moros i jueus en els Estats de la confederació. Esperit eminentment lliberal del rei En Jaume I.

Cultura arabiga. (Transmissió a l'Europa de la ciencia grega. Abundor d'obres científiques i de literatura imaginativa. Falta de filòsofs entre ls alarbs propiament dits.) Poch desenrotllament que va tenir a Catalunya.

Establiment dels jueus. (Fenícis; emigració

semitica en el segle II; invasió sarrahina; els partidaris de Kaula-ha-Jehudi.) *Aljamas* principals: Barcelona, Valencia, Palma de Mallorca, Tortosa, Girona, Besalú, etc.

Cultura jueva: filòsofs i comentaristes del Talmud (idea d'aquest llibre sagrat: *Mischna* i *Guemara*; Talmud Babli i Jeruschalmi). Caràcter filosòfic i religiós de la literatura. Metges i astrolecs. Lingüistes.

Controversies religioses instigades pel rei En Jaume: Mosseh Aben-Najman i Ben Astruch de Porta. Pau Cristià, Sant Ramon de Penyafort i fra Ramon Martí (el «Pugio fidei»).

Introducció del semitisme en català. Proverbis jueus.

Libre de la Saviesa o Libre de Doctrina, atribuït al rei En Jaume I. Son fons oriental. Influència d'Honain-ben-Isaac.

Lectura de troços escullits.

Dia 23. Desena conferència. Segle XIII. Llegislació del rei En Jaume I i el Libre del Consolat de Mar.

Govern general dels Estats.

Criteri que dominava en la legislació.

Lleis de Catalunya, Aragó i Rosselló.

Furs de Mallorca, Osca i Valencia.

Examen dels *Furs de Valencia*, atribuïts al rei En Jaume. Opinió del baró de Tourtolon i del canonge Dr. Chabàs. *Costums de Valencia*, feta en 1240 pel bisbe d'Osca. Sa transformació en *furs* del reialme en 1251. Codificació i traducció al català en 1261 per uns monjos de Benifazà.

Lectura de troços.

Institució del *Concell* de Barcelona en 1257, anomenat després de *Cent*.

Els gremis.

Impuls donat al comerç i a la marina.

Renaixement del comerç mediterrani en l'Estat Mitjana. Potències mercantils.

Trafec especial de Catalunya.

Tractats am soberans estrangers.

Codic de Costums marítimes o Libre del Consolat de Mar.

Institució dels consuls.

Lectura de troços escullits.

Estat general de la cultura catalana en el regnat del rei En Jaume.

Nota. — A l'acabar aquesta conferència, el senyor Serra va manifestar que, a fi de no fer inacabable l curs i pera donar-hi un caràcter més popular, concretaria molt més les matèries pera lo successiu i a cap autor hi destinaria més d'una sessió.

Dia 30. Onzena conferència. Segle XIII. En Bernat Desclot i En Jahuda Bonsenyor.

Bernat Desclot. Falta de notícies biogràfiques.

Conquestes de Catalunya. Període que comprèn.

Ingenuïtat, erudició i circumspecció de l'autor.

Opinions d'alguns autors sobre la mateixa.

Edicions que se n'han fetes i títols diferents de la *Cronica*.

Lectura de troços escullits.

Jahuda Bonsenyor. Indicacions biogràfiques.

Aplecs paremiològics:

I. *Proverbis e dits de Philosophs.* (Consideracions sobre les sentències morals que conté.)

II. *Los proverbis de Salomó.* (La doctrina de Salomó i els cinc llibres *Sapiencials*.)

III. *Lo libre de Cató.* (*Disticha de moribus, ad filium*, de Dionís Cató, escriptor pagà del segle III o IV.)

Perfecció, claretat i justesa de llenguatge.

Lectura de troços escullits.

Dia 8 de Abril. Dotzena conferència. Segles XIII i XIV. Arnau de Vilanova.

Discussions respecte a quina era la seva pàtria (queda fora de dubte que era català).

Notes biogràfiques.

Sa intervenció en assumptes del govern d'Aragó i de Sicília.

Lletra tramesa per en Frederic III de Sicília an En Jaume II d'Aragó (lectura).

Coneixements enciclopèdics de l'Arnau. Indicacions bibliogràfiques respecte a les seves obres.

Art d'Agrimensura i versos que l precedeixen (lectura).

Principals punts de vista de l'autor:

I. Alquimista (idea de l'Alquímia i importància que tenia en l'Edat Mitjana). Invencions i tractats que se li atribueixen (lectura de l'obra *Fenix*).

II. Metge. Tractats enclosos en *Opera omnia*. Estudi d'higiene (Escola Salernitana).

III. Teòlec. Influència d'En Joaquim de Fiore. Obsessió per la vinguda de l'Anticrist i la necessitat de reformar l'Església. Activíssima propaganda de les seves doctrines. Escrits catalans condemnats a Tarragona en 1316. *Rahonament d'Avinyó*. Explicació i lectura de fragments del mateix.

Dia 13. Conferència XIII. Segles XIII i XIV. Ramon Llull.

Biografia i llegendes d'En Ramon Llull: Veneració que sempre se li ha tingut. Atacs que se li han dirigit per no coneixe'l prou bé. Supersticions que li han atribuït. *Testamentum*, llibre apòcrif d'Alquímia. Caracter de la doctrina lulliana. Teodicea racional.

Creuada en pro del Cristianisme:

I. Conversió de moros i jueus. Predicacions

en terra musulmana. Coneixement de les llengües orientals.

II. Campanya anti-averoïsta.

III. Propòsits de conquistar la Terra Santa. Viatges de propaganda.

Sa colossal producció. Idea de les principals obres publicades en llatí i català (1).

I. *Obres filosòfiques.* Sa gran concepció de l'Art general. Idea de la filosofia lulliana i resso que ha tingut.

II. *Obres ascètiques.* Grandiosa enciclopèdia del *Llibre de Contemplació*, *Llibre de les dialogacions i cànctics d'amor entre l'amic i l'amat*; punt de partida de la mística espanyola. Tractats de propaganda.

III. *Obres literàries.* Fins perseguits. *Blanquerna*. Poesies: *Desconhort*, *Els cent noms de Déu*.

IV. *Obres científiques.* *Felix de les maravelles del món*.

(Lectura de fragments escullits.)

Dia 20. Conferència XIV. Segles XIII i XIV. Ramon Muntaner.

Ressenya biogràfica d'En Ramon Muntaner.

La Cronica. Quan va ésser escrita. Període que comprèn. Principals fets de que tracta.

Opinions de diferents autors sobre la mateixa.

Traduccions que s'han fet. Indicacions bibliogràfiques.

Son estil animat. Interès novel·lesc i fons epic. Segell personal.

Observacions sobre la fidelitat històrica.

Sermó en vers pel passatge del rei Alfons a Corcega, etc.

(Lectura de troços escullits.)

Dia 27. Conferència XV. Segle XIV. Bernat Metge.

La cort del rei En Joan I l'Aimador de la gentilesa.

Aplec d'homes de lletres.

Indicacions biogràfiques d'En Bernat Metge.

Notable cultura del mateix. Son llenguatge fluït i cuidat.

Índex de diferents autors respecte a l'opinió que ls mereix en Bernat Metge.

Poesies i documents cancellerescs.

El *Somni*. Argument de l'obra. Condicions que l'avaloren.

Historia de Valter i la pacient Griselda, traduida del llatí d'En Petrarca. Popularitat que va tenir.

Notes bibliogràfiques.

(1) Les obres que se citen a continuació es no més pera donar una mostra de la producció d'En Ramon Llull, perquè es impossible donar-ne una idea en una sola conferència.

(Lectura de troços escullits.)

El Sr. Serra va anunciar que, degut a les seves perentories ocupacions, se veia obligat a anticipar les vacances, quedant en continuar el curs d'*Historia de la Literatura Catalana* en havent acabat l'istiu.

IMPRESSIONS DEL JAPÓ

Conferència donada per Mossèn Josep M.ª Montaner, capellà català i subdit nord-americà, en el Centre Excursionista de Catalunya l'18 de Maig prop-passat.

Josep M.ª Montaner nasqué en 1869 de família catalana en el poble de Peramea (Pallars). Cursà la carrera eclesiàstica al seminari de la Seu d'Urgell, i l'any 1894, abans d'ordenar-se, emprengué un viatge als Estats Units, cursant al *Sant John's Seminary* de Boston i ordenant-se a Sant Francisco de Califòrnia a l'any següent. En aquesta ciutat ha exercit després son ministeri en diferents parroquies, i ultimament a *Sant Leandro Church*. Ha fet un viatge d'estudi per Mèxic, s'ha dedicat a la predicació i a la conferència pública, essent col·laborador de diverses publicacions. És autor d'una interessant monografia sobre ls començaments de la Missió de Sant Josep, fundada en 1797 a Califòrnia pels Pares Jesuïtes. Invitat pel Bisbe de Manila a una missió reservada en les Filipines, ha vingut al seu país nadiu pera pendre un poc de descans abans d'anar a establir-se en aquelles isles. En aquest viatge ha tingut ocasió de visitar el Japó en el moment en que esclatava la guerra am Rússia, anant-hi en un vapor fletat pels periodistes yanquis que s dirigien al teatre de la guerra, i ha visitat també alguns ports de la Xina i de la Índia anglesa, i ultimament l'Egipte.

SENYORS:

Amb un bon vapor, de Sant Francisco al Nippó, se necessiten divuit dies i un grapat de diners; però nosaltres, viatjant en ales de l'imaginació, ens transportarem d'un vol a Yokohama, i, prenent el primer tren, a Tokio, la capital de l'imperi.

Els japonesos, am tot i el soroll que fan, no són titans, ni molt menys, en estatura: són raquitics com els madrilenys, si bé ls guanyen en valor i patriotisme.

Els japonesos vesteixen *tights* (calçotets) de cotó i brusa, calcen sandalies de palla de 5 centims una, i damunt del cap duen un rentamans de palla coberta de cotó i posada al revers. Naturalment hi ha molts japonesos que vesteixen a l'europea; però l poble se resisteix fermament a abandonar el seu vestit nacional.

Les dones usen *kimono*, bata de bany, oberta pel davant, que s lliguen amb una faixa, i calcen una mena de socs o esclòps en els peus descalços. El cabell sel pentinen de mil maneres, i, com aquí, se veuen pentinats alts com el Jujiyama (la montanya sagrada del Japó) i am més ondulacions que l mar Pacífic un dia de borrasca. S'adornen el cabell amb una pinta de nacar, i s pinten les dents i les ungles dels peus i les mans de vermell, negre, etc., segons el gust, fent venir a la memoria l proverbi castellà: «Hay gustos que merecen palos». El cutis, delicat, es protegit hivern i istiu amb el classic parasol de paper pintat.

Me descuidava de dir que les japoneses se pinten la cara, ni més ni menys que les espanyoles. El medi més distingit i aristocratic es la pols d'arrel de lliri. A propòsit d'això citaré una tradició popular que demostra l fanatisme de les japoneses per aquesta costum. Un dels emperadors del temps antic va resoldre desterrar del seu reialme aquestes vanitats femenines, i, seguint el procediment llavors en ús, va dictar de pla un decret prohibint el cultiu del lliri per totes les terres del seu reialme. Creieu que va sortir am la seva? De cap manera. Les dones realment varen complir l'ordre i no varen cultivar més lliris en els jardins, però varen trasplantar les arrels en els testos dels seus terrats i finestres, que en poc temps aparegueren coberts de lliris. I

vet-aquí que de l'emperador i l seu decret ningú sen recorda, però les dones encara s'empolven.

Les japoneses, que són unes *nines* de carn i òs, senten una veritable passió per les *nines* de cartró. La principal festa nacional es la que s titula de *les nines*, que ve a esser una mena de fira on se venen tota classe de *nines* de totes les formes i figures imaginables. Així que la japonesa neix, ja la carreguen amb una nina de cartró. Quan es més gran la carreguen amb una nina o *nines* de carn: són els seus germanets petits, que porten a l'esquena en una mena de caputxa que forma l seu *kimono* i amarrats a la vegada amb el reboç a la manera dels indis. Es comic i curiós veure aquella canalla d'aquesta manera carregada amb altra canalla més menuda, i veure aquelles criatures, pobres! com balancejen els seus caparrons ençà i enllà, mirant-ho tot, amb aquells ulls negres de forma d'atmetlla que no ploren mai.

Per lo que toca a religió, el japonès pot esser qualificat d'incredul o infidel. Al Japó hi ha la més complerta llibertat en aquest punt: cadascú segueix la religió que millor li sembla i professa l més gran respecte a les creencies religioses dels demés. Les principals religions del país són la del Shinto o shintoisme, la més antiga i d'arrels més fondes per tota la nació; el Confucionisme, procedent de les predicacions dels missioners xinos de Confuci; i, finalment, el Budhisme, que ha adquirit una gran extensió i s'ha identificat amb alguns dels caracters nacionals d'aquell poble. Es aquesta religió, per l'esplendor del seu culte, la que més captiva l'esperit senzill del japonès. ¿Qui no ha sentit parlar d'aquells grans idols de marbre o bronze de dimensions de vegades colossals que s veuen en multitud de temples del Japó? Es Alai Batzú, el gran Budha, Sakya Mouni, la llum de l'Asia; allí l veureu en sa posa tradicional, assegut sobre una gran flor de lotus, am les mans plegades i els dits entrelaçats, son cap inclinat en actitud de profunda meditació, amb aquella cara plena de pietat, perfecta pau i mansa tranquil·litat. Aquest es l'ideal dels japonesos, i per això es Budha llur déu favorit. Més no es l'únic Déu. En tenen d'altres, majors i menors, i verament en tanta abundancia

que s podria aquí explicar la dita d'en Juvenal de que entre ls egipcis els déus creixen i s multipliquen pels camps.

Però això no es cap obstacle pera llurs practiques religioses. El culte, sobre tot el del Shinto, es de lo més practic, cómodo i senzill que pugueu figurar-vos. Arriba l japonès al temple, que consisteix generalment en una casa de fusta com les demés, voltada de bosc o jardí, i situada dalt d'un turó; toca la campana que hi ha posada a la porta pera aquest objecte, i la torna a tocar una i altra vegada, fins que creu que l Déu s'ha despertat i li para atenció. Llavors compra una oració impresa en un rotlló de paper, de longitud variable, segons les seves necessitats, l'enganxa com un anunci en unes tauletes preparades *ad hoc*, i després s'entorna a casa seva am la perfecta seguretat de que la seva suplica serà escoltada i la seva petició concedida.

Per suposat que hi ha també cristians; però cal confessar que són en immensa minoria, lo qual no es obstacle pera que siguin sumament respectats, molt més que en certs països catolics, com he tingut ocasió d'observar-ho en arribant a Espanya. Entre les industries i curiositats japoneses se veuen encara angels i també crucifixes que s venen en les botigues com un de tants objectes artístics, i són sens dubte record de les predicacions de Sant Francisco Xavier i dels seus gloriosos companys apostolics espanyols i portuguesos, que, com deveu saber, foren els primers europeus que fa segles trepitjaren aquelles llunyanes terres, escampant-hi la santa llevor de l'evangeli.

La passió dels japonesos per la naturalesa es una cosa extraordinària i arriba als limits d'una veritable idolatria. Els japonesos són un poble d'artistes, l'art es innat en ells, i tot lo que fan o toquen porta l segell de la bellesa i del gust més exquisit. Sembla que no puguin fer res de lleig ni anti-estètic. Dificil es al qui no ls conegui fer-se carrec de la veritat d'això, però lo cert es que tot allí respira art i poesia. Desde les més humils cases dels proletaris, fetes de fusta de dos pisos i arrengrerades en capritxoses linies de carrer, fins als sumptuosos vestits de teles riquíssimes de les dames aristocratiques i els bibelots més ignocents que s veuen per les botigues, tot captiva la mirada

del viatger que embadalit trepitja per primera vegada qualsevol ciutat del Japó.

Sobre tot el culte de les flors es una passió tant exagerada que aquí ho pendriem per bogeria. El calendari usual, que es el gregorià segons els temps, conserva encara sa antiga nomenclatura, i així com nosaltres diem primavera, estiu, mes de Maig, mes de Juny, ells diuen estació de la flor del cirerer, del pruner, mes de la crisantema, de la dalia, etc.

Els butlletins i els diaris anuncien com a cosa corrent que l príncep Sajo o el comte d'Ito han anat a Kioto (a tres dies de camí de Tokio) pera veure la florida dels atmetllers o dels abrecoquers; ni més ni menys com dirien aquí ls diaris que l rei ha anat a Sevilla pera presenciar o presidir una *corrida de toros*. Sense comentaris.

Molts dies abans de les primeres florides dels arbres fruiters, els diaris de gran circulació ja tenen al public al corrent del seu estat. El dia que esclata es festa popular i nacional, aon tot-hom, pobres i rics, se tira al camp pera admirar i festejar l'espectacle, en mig de la gatzara consegüent, am balls a l'aire lliure i amigables invitacions de thè. Es de lo més hermós que un se pugui imaginar. El gran interès del public està en sorprendre la primera florida, quan la flor conserva tota sa frescor i aroma, i això s repeteix tantes vegades com florides hi ha (dels pruners, dels abercoquers, dels cirerers, etc.).

En quant a les costums, podem ben dir que *lo peor es meneallo*. Els japonesos no s distingeixen pas per llur moralitat, si es que aquesta paraula pot aplicar-se a un poble que sembla no tenir consciencia de les regles socials de caracter més elemental entre nosaltres. Comencem per la bóta, perquè ls japonesos usen bóta, per més que sembli extrany d'un poble tant apartat de nosaltres. El vi o licor del país es una mena de ginebra, que anomenen *sake*, extreta de l'arròs i capaç de tombar a un carrabiner. Com he dit, el porten a la bóta, que omplen i buiden amb una rapidesa assombrosa, mentre ls duren els quartos i els sentits. Dec dir, am tot, que usen més thè que *sake*, i que l'ubriaguesa no es de cap manera l vici nacional del Japó, com ho es d'Inglaterra i els Estats Units.

Llur senzillesa de costums deixa parat. Llurs cases de fusta, que s fan i desfan en un moment, tenen dos pisos. A la planta baixa hi ha la botiga. Cada casa sense excepció té la seva botiga, al menys jo no recordo d'haver-ne vist cap que no n tingui; perquè l japonès es per naturalesa comerciant de mena i no hi ha japonès que no s dediqui a un o altre negoci. Al pis principal hi ha l'habitació de la familia, que consisteix en dugues cambres (?) reservades (?), l'una pera ls homes i l'altra pera les dones, sols separades per biombos d'un metre d'alt; per manera que tant se valdria fer la *toilette* al carrer com a la casa. El viatger que vol visitar l'interior del Japó, aon no hi ha fondes europees, per poc pudorós que sigui se troba en això un xic apurat, com jo mateix més d'una vegada m'hi he trobat, sobre tot al matí, en que hi ha la costum de fer les indispensables ablucions d'aigua fresca amb una esponja que s'arruixa sobre l clatell. Figureu-vos l'efecte que m faria una semblant *toilette* mentres que la canalla i la gent que no era canalla entraven i sortien de l'habitació com la cosa més natural del món, sense fer cap cas per res de la meua apurada situació.

Però això no es res al costat de la llicencia que s'observa en els banys publicis. Si us passegeu una tarda d'istiu per les platges i riberes dels rius, veureu am quina tranquil·litat i santa innocencia homes i dones se banyen plegats amb el mateix vestit que Adan i Eva portaven abans de menjar la fruita prohibida. Entren i surten de l'aigua, s'asseuen a la vora, se freguen el cos, xerren i contenen contes plegats com la cosa més natural, sense fer cap cas de la condició en que estan. La presència d'un europeu farà capbuçar a més d'una alegre colla a l'aigua, però sols ho faran per consideració a la manera com els extrangers consideren aquestes coses. I si algú s'atreveix a rependre-ls, li contestaran tot candorosament que no comprenen l'escandol dels europeus per ensenyar lo que ls ha donat la naturalesa.

En quant a la moralitat, els japonesos són a l'Asia lo que ls francesos a Europa i America. Per exemple, el que una senyoreta soltera tingui cent amants i cinccents fills naturals, això no-la deshonna ni l'incapacita pera l matrimoni. Ben al revés,

quants més amants i fills, més sollicitada s troba i més probabilitats té de casar-se. Més, en honor a la veritat cal confessar que, un cop casada, la japonesa es dona de sa casa i fidel al marit fins a la mort. Per suposat que també hi ha allí gran abundor de *Maiks* (ballarines) i *Geisas* (músiques), però això són figures d'altre paner, que no tenen perquè ocupar-nos. Apart de que ni l seu ball ni la seva musica tenen res de notable, sobre tot la darrera, que pera l meu gust es una cosa sumament ensopida. Aquesta es també l'opinió general dels intel·ligents. Que jo sapiga, sols Paderewsky s'entusiasma am la musica xina i japonesa. Però aquest s'hi entusiasma de debò, perquè jo recordo que una vegada que va venir a donar concerts a Sant Francisco de California, aont hi ha una gran colonia xina i japonesa, anava totes les nits als cafès i teatres d'aquella gent, i allí s passava hores senceres encantat amb aquelles melodies que pera les nostres orelles europees no tenen res d'agradeses.

El japonès, hem dit, es artista per naturalesa, i especialment en la poesia es extraordinaria la disposició natural d'aquest poble. No es exagerat el dir que allí tot-hom es poeta, qualsevol fa versos tant plens de sentiment i de gust tant delicat que semblen fets per un poeta de professió. Sobre tot en l'improvisació tenen unes dots prodigioses, i això més les dones que ls homes, doncs la majoria dels poetes contemporanis del Japó perteneixen al sexe bell. A proposit d'això, pera que s vegi fins a quin punt arriba la traça que hi tenen, sols us contaré un cas del que soc testimoni. La colla de corresponsals yankis que am mi havien arribat i visitaven el Japó, fou invitada a un dinar pel marquès de Ito, i, naturalment, jo no vaig voler desapropitar aquesta ocasió de conèixer les costums del país i vaig conseguir afegir-me al nombre dels invitats. Acabat el dinar, com es costum allí, varen entrar noies músiques i cantants pera obsequiar als forasters. Vivament sorprès per la bellesa de les cançons i poesies que sentia, vaig preguntar de quin autor eren, a lo qual me respongueren que totes eren improvisades en l'acte. Pera comble d'admiració meva, una noia va improvisar una poesia en anglès, que, malgrat les dificultats que

això suposava, us puc assegurar que era hermosa i correctíssima. Heus-aquí ls títols d'algunes d'elles: *A un salt d'aigua*, *Posta de sol*, *A una flor*, *A un rieró*, *A les pintades ales d'un papelló*.

El mateix temperament artistic se nota en totes les demés manifestacions de la vida japonesa. Tenen sobre tot un instint admirable pera la decoració. Tot lo que fan es naturalment decoratiu i graciós. Llurs cases, en mig de llur senzillesa i rústicitat, són d'allò més bufones, i llur manera de cultivar la terra (el poble japonès es essencialment agricola i tot el país està conresat pam per pam), més que una ciencia es un art exquisit. Si aneu al camp, les seves hortes immenses no semblen hortes, sinó veritables jardins artístics. No solament estan cultivades amb una perfecció admirable, sinó que sembla que tinguin especial cuidado en fer-los hermosos. Res d'aquelles linies dretes que predominen en els nostres horts, en les rengleres d'arbres i plantes, etc. Una combinació de corbes delicadament i deliciosament variades i ondulades, junt am les més fantàstiques armonies de colors i de tons, us produeixen tant delitós encís que no sabeu com explicar-vos tals meravelles. Sembla una obra de nigromancia. S'ha de veure pera creure-ho.

Qui ha operat el gran miracle de la transformació d'aquest poble barbre i atraçat en un poble culte, patriota, intel·ligent i que sab respectar-se i fer-se respectar? Els capitals i l'exemple dels yankis, l'educació i la força de voluntat dels japonesos. Voler es poder, tant en el Nippon com per tot arreu.

El comerç americà ha obert els ulls al poble japonès, que feia tants segles estava sumit en un pregon ensopiment. Tot lo demés es degut al bon sentit i forta voluntat dels japonesos, que han comprès i han sapigut fer ús de la única arma capaç de regenerar-los: l'educació.

Tinc de fer remarcar que l japonès es el biped més facilment educable que al món sigui. Es blana cera, docil als dits, que poden fer amb ella lo que volen; es un mico capaç d'imitar al mateix home de la lluna. Però, això sí, té una particularitat, i

es que sab fer ús racional d'aquesta facultat d'assimilació, imitant lo que li convé i rebutjant discretament lo que li fa nosa.

El japonès ha reconegut, per exemple, que l'inglès era la clau que li obriria les portes del progrés i la civilització: doncs, a aprendre anglès toquen; tots se llencen a estudiar-lo amb entusiasme, i no sols això, sinó que envien els seus fills a estudiar a les universitats i cases de comerç ingleses, i sobre tot americanes, costi lo que costi. Que no han perdut el temps ho va demostrar la guerra xino-japonesa, i encara més l'actual amb el gran colós de Rússia. Tingueu present que ls famosos almiralls Togo i Uriu estudiaren i graduaren a l'escola naval d'Annapolis (E. U.), i que la major part dels seus generals han estudiat a l'escola de West-Point (idem).

En el terror de l'educació, els japonesos han començat pel veritable fonament, l'escola primària. Han montat bones escoles, higieniques, ben ventilades, am força llum i aire; han sabut crear un bon cos de mestres que han estudiat els principis i mètodes pedagògics moderns, i els han aplicat a la naturalesa i condicions particulars del país. Naturalment, l'educació física no es gens descuidada. Els japonesos, que de tot temps han sigut molt aficionats als exercicis atlètics i als sports, dels quals en tenen un gran assortit, no han deixat de fomentar aquesta part de l'educació integral en llurs escoles. En elles els jocs i exercicis a l'aire lliure hi tenen molta importància, i són famosos els concursos i certaments gimnàstics públics que s'organitzen sovint entre ls alumnes de les diferents escoles.

El defecte principal de l'educació japonesa (lo mateix, segons tinc entès, que de l'espanyola) consisteix en que fan treballar massa la memòria en perjudici de l'enteniment i de la raó. Tot ho volen aprendre de cor, sense raonar ni pensar, i els resultats no són, naturalment, lo que correspondria, donats els esforços i l'aplicació que hi posen. Per exemple, aprenen les llengües vives com s'aprenen les mortes, per traducció, resultant el cas freqüent de japonesos que saben traduir Shakespeare perfectament i no són capaços d'entendre ni de dir un mot d'inglès. Endemés, l'ensenyança no està normalitzada, i cada mestre ensenya segons

el seu sistema particular, lo que resulta naturalment en gran perjudici dels alumnes que tenen de canviar d'escola.

La condició dels mestres es un altre defecte de l'ensenyança al Japó. No es que no siguin molts d'ells competents; més, per no trobar suficient estimul en el govern, molts que han estudiat i obtingut diplomes i honors a les normals americanes, al tornar al llur país i trobar una bona col·locació, ja no pensen més en estudiar i progressar. No consideren pas que la carrera comença justament el dia que reben el diploma. Es aquest també l cas a Catalunya? Vosaltres ho direu.

Aquests són els principals defectes de l'educació japonesa; però com que l país s'ha desvetllat i té ls ulls oberts, hi ha fundades esperances de que ls governs remediaran el mal a poc a poc, acabant aviat amb els analfabets.

En 1877 se va fundar l'Universitat imperial de Tokio, que ha arribat ja a un alt grau de prosperitat, com podreu veure amb els següents dats. Compta amb un claustre de 175 professors, i allí poden graduar-se de Dret civil, de Medicina, de Literatura, de Ciències exactes, d'Agricultura i d'Enginyer civil. L'any 1901 se graduaren en Medicina 23 alumnes, en Literatura 50, en Ciències 18, en Agricultura 40 i 80 d'Enginyers civils. El ministre de Finances es el *factotum* de l'ensenyança universitària, resultant d'aquí que les mires governamentals i polítiques, tant en lo relatiu a subvencions com sobre tot a l'elecció de professors, hi influeixen més de lo que convindria per a bon regim de les Universitats. Les pagues dels professors són molt modestes: no passen mai de 1,200 yens cada any (un yen es mig duro). D'aquí que per a subvenir a les necessitats se vegin obligats a ocupar-se en coses estranyes a la professió. Els professors estrangers, que abunden, com es sabut, al Japó (n'hi ha de francesos, inglesos, alemanys, nord-americans, etc.), són molt més ben pagats, i n'hi ha que tenen esplèndides pagues de ministre; tot, naturalment, segons els mèrits respectius. Hi ha, endemés, una altra Universitat a Kioto, que fou oberta en 1900, i que am la de Tokio constitueixen els dos centres d'educació superior del Mikado.

Cinquanta anys enrera ls estudis universitaris eren un privilegi exclusiu dels homes al Japó: avui també n disfruten les dones. El poble japonès ha progressat en l'indústria, comerç, exercit, marina, etc., i, naturalment, no ha volgut que les seves dones quedín enrera en aquesta cursa civilisadora. Tot el moviment de l'educació femenina se deu a un japonès de cap i d'empenta, mister Naruse. Va fer la seva educació als Estats Units, aon, observant els grans esforços educatius de la dona yankee, se va convèncer del principi americà, que crec veritable, de que l fill s'assembla més especialment a la mare, i que, per tant, es en la dona aon s'ha de concentrar la tasca de l'educació. De retorn al seu país, hi volgué fer aplicació dels principis yankees i abraçà com la seva missió la regeneració de la dona japonesa per medi d'una savia educació. Naturalment, l'opinió pública s revelà energicament contra tals innovacions, i, malgrat els seus formidables esforços, el seu projecte hauria fracassat, si l gran patrici comte de Okuma no hagués amb els seus diners i influència inclinat la balança a favor del reformador, convertint lo que semblava derrota en una gran victòria.

L'any 1889 fou construït en un dels arreballs de Tokio un edifici de fusta, que encara subsisteix, aon començà a funcionar aquesta Universitat. L'any 1901 fou acabada l'actual Universitat femenina, aont el nombre d'escolars am faldilles es molt més gran que l d'estudiants am pantalons a la majoria de les Universitats espanyoles. Això s comprèn perquè, segons una disposició governativa, cada una de les provincies en que està dividit l'imperi té obligació d'enviar-hi al menys una alumne per any. La carrera dura tres o quatre anys, que s'empleen d'aquesta manera. Primer any: economia domestica i govern de la casa, am tot lo relatiu a la formació de la futura esposa. Segon any: literatura japonesa, en la qual, com hem dit, les filles del Nippon hi tenen la mà trençada. Tercer any: estudi de l'inglès. Aquest departament està dirigit per dugues senyorettes yankees, una de les quals, Miss Hughes, medalla d'or de Cambridge, es la que m va donar aquests pormenors. Solament en aquesta secció hi havia ara fa sis mesos, quan jo la vaig visitar, 400 alumnes. Els

dormitoris, habitacions i aules són fets a la japonesa, am la tradicional ausencia de mobles, abundor de paravents, etc., que pera nosaltres no fóra gaire confortable. Però les japoneses s'hi semblen trobar molt a gust.

Apart d'això, s'hi donen freqüents conferencies per notabilitats nacionals i estrangeres sobre tota classe de materies, les unes oficials i obligatòries, i les altres extraordinaries i lliures, aprofitant les circumstancies que s'ofereixen, com per exemple la que vaig donar jo responent a l'invitació de Miss Hughes.

Ja he dit que en el Japó l respecte i la tolerancia religioses són profons i arrelats, com no ho pot menos d'esser en tot poble que s'alabi de civilisat. Perquè, senyors, l'intolerancia i el fanatisme religiós sembla una exclusiva de certs països atraçats com el vostre. Sí, cal dir-ho i proclamar-ho ben alt, per més que aquestes idees no siguin aquí moneda corrent, i per més que puguin xocar a molts aquestes paraules en boca d'un capellà catolic: sols els pobles tolerants, com e's anglo-saxons, són religiosos; sols ells comprenen la religió, i sols allí, i especialment als Estats Units, hi ha veritables catolics. Parlo per experiencia i no exagero. I us puc assegurar que pobles intolerants i fanatics com el vostre, i com els pobles llatins, en general, malgrat llur pretengut catolicisme, són els més irreligiosos i els que menys comprenen la religió catolica, que, segons l'esperit de Jesucrist, es tota amor i respecte envers el prohisme. Doncs, bé: aquí teniu un exemple de com se prenen aquestes coses en aquell país que n diuen barbre i atraçat. Aquella simpatica professora de l'Universitat femenina, havent sabut que jo era capellà catolic, me va pregar atentament que dongués allí una conferencia sobre l catolicisme, sense tenir per res en compte que ella era protestant i que la totalitat de les alumnes eren idolatres o budhistes. I jo, naturalment, vaig cedir als seus precs am molt de gust, convençut de que realment se desitjava sentir-me. Vaig donar la conferencia, i els vaig explicar tant clarament com vaig saber els principis fonamentals de la religió catolica, i us asseguro que vaig quedar plenament satisfet i realment edificat de la religiosa atenció am que vaig esser escoltat pel nombrós public i de les espon-

tanies i caluroses mostres de simpatia am que fou rebut mon parlament.

Tampoc aquí són gens descuidats la gimnasia i els exercicis atletics. Lo mateix que ls nois, els hi tenen les noies una veritable passió; tot sovint se les veu corre en bicicleta i jugar a tota mena de jocs, inclòs els inglesos, com el *tennis* i adhuc el *basket-ball*, segons el gust i la capacitat.

* * *

El gran problema que té avui dia plantejat el Japó es el següent: el Japó necessita civilisar-se, europeisar-se o americanisar-se, si vol conservar la seva independència nacional; però en fent això corre l perill de perdre l mateix esperit i caracter nacional que s'esforça en conservar, i de desvirtuar així el seu esforç per l'independència. Però, com progressar, europeisar-se i americanisar-se sense perdre l seu caracter nacional?

S'ha de confessar que es aquest un problema molt difícil, però l Japó no s descoratja fàcilment i sembla complaure-s en resoldre tota mena de dificultats. Concretant-nos a la dona japonesa i a la seva educació, ja hem dit que l seu ideal era la dona nord-americana. Però vet-aquí que, malgrat totes les excel·lències d'aquesta, la seva educació ofereix també l seu cantó fosc, que no deixa de preocupar als pensadors de la gran nació americana. Es un fet que entre les dones yankees, a mida que creix l'il·lustració i la cultura, se nota una major repugnància al matrimoni. Ja hem dit, per altra part, que la dona japonesa (com totes les dones en general) es naturalment inclinada al matrimoni, i amb això s comprèn el gran perill que conté pera l Japó aquesta imitació de l'ideal femení nord-americà. Heus-aquí l'intrínsec i l'enigma que han de resoldre ls japonesos. Volen una dona savia, instruida, educada, que sigui la digna companya de l'home, am qui pugui alternar baix un peu d'absoluta igualtat, però al mateix temps la volen bona esposa i mare sollicita d'una nombrosa mainada, dona de sa casa, modesta, treballadora i curiosa en els afers domèstics. Com poden lligar-se aquests caps? Com poden conciliar-se aquests dos ideals que semblen enèmics? Francament parlant, jo no ho sé, ni espero rebre de ningú la res-

posta. Però ls japonesos, ja ho sabeu, són intrepids i toçuts i han atacat el problema de front. Si arriben a trobar-hi la solució, bé podrem dir que hauran trobat la pedra filosofal i resolt la quadratura del cercle, empresa molt superior, per cert, a la de vèncer als russos per mar i terra.

Una altra incògnita tenen d'aclarir els japonesos en el problema de l'educació nacional, i es aquest el problema religiós. Ja sé que les races llatines no pensen d'aquesta manera, però les races anglo-saxones creuen, am molta raó, que la religió es el fonament de la vida nacional, el nirvi central de totes les activitats que l'informen, i, per lo tant, una premisa indispensable en el problema de l'educació. Parlo, naturalment, de la religió en el sentit general del terme, no en el concret d'una confessió determinada. I per més que ls pobles llatins, naturalment exceptics i irreligiosos, se resisteixin a creure-ho, el fet es, no us capiga dubte, que tota la tant ponderada superioritat dels pobles anglo-saxons radica quasi exclusivament en les fonses conviccions religioses de llurs individus. Ara bé: ja hem dit que l Japó no té religió oficial i que allí tots els cultes i sectes són igualment considerats i respectats. Però, quina serà la religió de les escoles si l'Estat no té religió? Naturalment, en aquestes condicions no s poden ensenyar els principis religiosos als nois i estudiants de les escoles i universitats; i això es, no n tinc cap dubte, un gran inconvenient en el problema de l'educació nacional del Japó.

Aquest problema, els prohoms del Japó no intenten ni s'atreveixen a resoldre-l de cara, però indirectament algunes tímides temptatives isolades demostren que l tenen present. Actualment la moral i la religió no estan del tot abandonades en les escoles i Universitats japoneses. De quan en quan s'hi donen lectures i conferències lliures sobre les qüestions etiques i religioses, que, segons tinc entès, són tant series i practiques com ho permeten les circumstancies.

El Japó vol regenerar-se i posar-se, si es possible, al cap de la civilització, més això ho vol fer am les seves propries forces. Es per això que, am tot i demanar l'auxili dels pobles forasters i procurar assimilar-se tant bé i tant depressa com pot llurs avenços i llur cultura, s'esforça en no perdre l seu carac-

ter i esperit nacional; i això ho fa, com hem dit, prenent dels forasters lo que li convé i rebutjant lo que creu inútil o dolent. En aquesta tasca l païs està convençut de que l'educació es el factor principal del progrés, i es per això que avidament i sense planyer res s'adapta i assimila ls ideals de cultura dels països més avançats. Bona prova d'això són els fets que he tingut l'honor i el gust de contar-vos aquesta nit, i bona prova en són també ls sis cents joves japonesos de totes les classes i estaments socials que avui dia s'eduquen en els diversos establiments dels Estats Units, sense comptar els cents que fan lo mateix escampats per les universitats i escoles de les diferents nacions de la vella Europa.

Hauré de fer aplicació de lo dit al nostre païs? Com crec que la comparació no us fóra gaire favorable, m'estimo més no fer-la. Però això sí, us tinc de dir que, sigui l que sigui l vostre estat, l'exemple del Japó us serà sempre preciós. Catalunya vol progressar, vol viure, vol civilisar-se. Doncs, què es lo que ho impedeix? Res, ningú, sinó vosaltres mateixos. Sigueu catalans, sigueu catalanistes, però sigueu-ho de cor i de conviccions, i no espereu res sinó dels vostres propis esforços. Sobre tot no espereu res de Madrid. Els governs res us concediran a les bones. Però tingueu confiança en vosaltres mateixos, desenrotlleu les vostres forces i aptituds, junteu-les en un esforç comú pera conseguir l'independencia i la cultura, i no us capiga dubte que ho conseguireu. Imiteu als japonesos, feu de l'educació la vostra gran arma de combat, i estigueu segurs que no us fallarà pas i us donarà la victoria. Imiteu també als forasters, aprenegueu dels pobles més avançats. No tingueu por de perdre amb això l'independencia del vostre esperit nacional, si ho feu am seny i judici com el poble japonès, fent una bona tria, agafant lo bo i rebutjant lo dolent, assimilant lo que us convingui i menyspreant lo que no us convingui.

Mercès a aquesta sabia politica l Japó viu; ha devingut, de nació antiga i morta, una nació moderna, viva i poderosa, i ha salvat la seva independencia nacional, vencent tots els obstacles que s'hi oposaven. El Japó viu i viurà per mil anys, i tu, Catalunya, medita aquests fets, aprèn la lliçó i viuras,

no mil, sinó deu mil anys. Que Déu tels dongui de felicitat i benanança.

Mai zai raku (mil anys de ventura), com diuen els japonesos.

JOSEP M.ª MONTANER

La natura serà moral quan, per amor veritable a l'art, se donarà a l'art, farà lo que l'art vol. I l'art serà moral quan, per amor veritable a la natura, viurà pera la natura i treballarà amb ella.

NOVALIS

Lo que fa l merit de l'home no es pas la suma de veritat que posseeixi o cregui posseir, sinó l'esforç sincer que ha fet pera conquerir-la. Car no es pas per la possessió, sinó per l'ardent investigació de la veritat que les nostres forces se desenrotllen i que ns acostem a la perfecció. La possessió torna l'home indiferent, peresós i orgullós. Si Déu m'oferís am la mà dreta tota la veritat i am la mà esquerra l'amor eternal de la veritat, anque fos am la condició de sempre errar, i si ell me deia «tria!», pendria humilment de sa mà esquerra i li diria: «Pare, dóna, car la veritat pura no es més que pera tu sol!».

LESSING

LA NOSTRA ESCOLA

Feia temps que en el camp del Catalanisme s'ha sentit la necessitat punyenta de dirigir-nos a les generacions que pugen, d'il·lustrar ses intel·ligencies i fer-les aptes pera la vida, d'encarrilar sos sentiments, relligant-los am dolços llaços que facin possible la justa i armonica ordinació dels actes socials de tots els estaments, allunyant de les societats esdevenidores la negra calitja d'esferehidors conflictes; fa temps que ls ardots apostols d'una nova creuada s'afanyen en assenyalar noves ratlles de conducta pera l planejament d'aquesta gran obra instructiva i educativa; fa temps que s parla de metodes de cultura popular, d'encarrilament d'esforços, d'aprofitament de medis

docents, d'assoliment d'ideals poc menys que inabordables. Més, am tant esbategar d'ales, no ns movem d'arran de terra. Els actes del Catalanisme en aquest punt no estan de bon troç a l'alçaria dels seus desitjos; la major part dels entusiasmes, verament i fortament sentits, s'escorren am paraules o fugen am tinta per entre les pues de la ploma.

Fòra den Flos i Calcat, aquest primer i estimat campió de l'Escola de Sant Jordi, que valentment se llençà a la lluita, sense perdre abans el temps en disquisicions de metodes i de formes d'acció, creient, am judici molt encertat, que ni ls metodes ni les formes poden detallar-se aprioristicament, sinó que neixen d'una manera espontania de les condicions que s'ofereixen a la nostra experiència; fòra d'aquest obrer activíssim que emprengué la tasca sense esperar a demà, segur de que l'execució d'un treball porta indefectiblement el progrés, la perfecció i l'engrandiment d'aquest treball, tant sols algun esforç isolat dóna mostres positives d'existir dintre del Catalanisme actiu la preocupació de donar instrucció catalana i d'educar convenientment el nostre poble.

Quan veig lo molt que desitja fer-se, lo molt que convé fer, lo molt que voldria fer-se de cop i volta, fins el desig d'arribar sense aprenentatge a tant grans coses, i al propi temps contemplo la falta d'activitats creadores, la falta de forces de veritable vida, aquell halè poderós que transforma en actes les idees, ting una gran temença de que l temps passarà debades, sense que ls desitjos treguin florida, sense que l'obra d'instrucció i educació social de Catalunya se vegi un jorn realisada. Volem rublir la nostra terra d'exuberant vegetació, somniem a voltes en l'atapait brancatge d'alsines i rouredes de fermes soques i arrapades arrels; més no acotem el cap pera obrir clots i soterrar aglans, pera depositar diligentment els nostres desitjos en el sí fecon de l'aimada patria.

Cercant afanyosament lo petit, deixem que lo gran ens fugi de les mans, i volent l'aprofitament del dia de demà, perdem el jorn d'avui d'una manera ben llastimosa.

Que canti qui pugui himnes de joia: nosaltres, que hem tocat i sofrit les realitats punyentes de la vida, no tenim pas l'esperit

ben disposat pera alegres esplais. Més, direm tota la veritat, i tal volta l nostre sacrifici sigui profitós pera tants i tants que, am tot i esser catalanistes, vegeten mandrosament i sense esma.

L'Institut Obrer Català i el Patronat de Escoles nomenat per la Cooperativa Obrera Catalana, juntaren els seus esforços pera crear i sostenir una Escola que tingués per objecte educar i instruir els fills dels obrers, fomentant les aptituds de cada hu per medi de treballs que n podriem dir elementals i aplicables a la major part d'oficis.

El plan general que hem adoptat i anem desenrotllant es, en ses ratlles més principals, el següent:

L'ensenyança es franca pera ls fills dels socis cooperadors, quin caracter s'adquireix prenent una llibreta de la Cooperativa i efectuant en ella la compra dels articles de primera necessitat.

El nombre maxim d'alumnes pera cada escola es de 50.

En la mateixa classe, al costat de les taules d'escriure i del convenient material d'ensenyança, ha d'haver-hi, que encara no hi es, un gran banc de treball, am tots els utensilis, eines i aparells pera treballs de fusteria, llauneria, lampisteria i manyeria, entenant que amb aquests elements s'adquireixen els més elementals principis de cambis de forma de la materia, sobre ls quals se fonamenten la major part de les branques de l'industria.

Els socis de la Cooperativa i totes les persones que ofereixin alguna competencia, destinaran alguna hora qualsevol de la setmana pera fer davant dels deixebles alguna feina propia del seu ofici i els ensinistraran en alguna de les operacions elementals, segons les aptituds que en els deixebles se manifestin, o els comunicaran algun coneixement per medi de converses, de jocs, d'entreteniments, de lectures, de converses entre ls mateixos alumnes, encarregant-los practiques de contabilitat, de dibuix, de redacció d'un llibre diari; acceptant de cada un d'aquests professors voluntaris i auxiliars les iniciatives i les originalitats que s'ofereixin, am lo qual venim a constituir un ample camp de pedagogia experimental de la que sen poden treure resultats inesperats i extraordinariament profitosos.

I a fi de que l'ensenyança no tingui res de *logologica*, sinó que sigui veritablement *ontologica*, s'està dotant a l'Escola d'un *Museu industrial escolar*, on se vegin totes les trasmutacions de les matèries industrials, desde la forma primitiva en que la naturalesa nos les ofereix fins al seu darrer estat d'aplicació social. Allí ls deixebles troben una pila d'objectes del ram de teixits, en tota mena de materials i en tots els períodes d'elaboració, junt amb alguns dels orguens mecànics que contribueixen an aquesta, com són fusades, cardes, rodets, llençadores, etc.; allí tenen a la vista gran nombre de materials i productes de les arts metal·lúrgiques, de fusteria, de ceràmica, de grans i molinèria, de pelleria, de tintoreria i altres i altres, quals mostres estem demanant a tot'hora als industrials, que, am vera satisfacció de part nostra, hem de confessar s'apressen am molt bona voluntat i diligència a correspondre amplement als nostres desitjos.

Els que estem interessats en aquesta tasca, tots hi posem el coll, tots hi treballem a desdir. Els uns, com l'Alvar Presta, dirigint i cuidant una instal·lació de sericicultura, molt seriament i científicament feta, ben secundat pel mestre de l'Escola, l'Artur Balot, qui am sos deixebles i amb en Soterias, en Carulla, en Roca, en Tarruella i el conserje, en Joseph Arnau, en Bartrina i molts altres, no han deixat un moment d'atendre als mil detalls d'alimentació i d'higiene que exigeix la cria dels cucs de seda.

Els altres, quals noms no haig d'esmentar, pera no exposar-me a injustes omissions, matant hores i hores, durant més de dos mesos, en l'elaboració d'un mapa mural de Catalunya de 15 pams d'alçada, per 15 d'amplada, plenissim de detalls, tots interessantíssims, mai reunits en un sol exemplar, com són altituts de montanyes i de poblacions importants, perfils dels sondatges, visibilitat dels fars, itineraris marítims, vies terrestres de comunicació, distàncies kilomètriques, noms de comarques i límits natural i oficial de Catalunya.

I, mentrestant, altres dels nostres s'afanyen en sostenir material i científicament aquesta publicació mensual la UNIVERSITAT CATALANA, orgue on se reflexa l moviment

dels centres intel·lectuals adscrits a l'hermosa causa del nacionalisme català.

Més, am tot això, ¿voleu saber lo que representa aquest esforç nostre, al qual hi dediquem tots els moments i totes les activitats? Doncs, significa un bategar continuat am la misèria, significa l'impossibilitat de voler treure les coses del no res, significa l viure enguniós del deute i de l'endarreriment, significa un esclat seguit de rabia, com si fossim Prometeus engrillonats en els asprosos rocam de la general indiferència. Algunes ànimes nobles hem trobat, i ting el goig d'esmentar entre elles a D.ª Adela Labrós, Vda. de Boada, i a l'Albert Rusinyol, que amb algun generós donatiu ens han permès fer bona part de les coses fetes; però, am tot i comptar am recursos propis i tenir un presupost modestíssim que no arriba a 50 duros mensuals, els nostres mals-de-cap no tenen fi ni compte.

Al trucar de porta en porta, am dolorós pelegrinatge, veiem reflectar-se en moltes cares l'enuig am que s'escolta la cançó ensopeidora del captaire i, de qui menys podiem esperar-ho, molt sovint rebem un *Déu ros faci bé* que ns glaça les sangs. Prou la tenim clavada al cervell aquella frase sagramental de tancament de cor i de caixa: *no pot ser; contribueixo ja a massa coses; tot-hom me troba*.

Els que no serveixen pera cercar, abans d'hora ja s cansen de que sels trobi.

Doncs, si s cansen de la seva feina, que vinguin a fer la nostra, puix en els moments actuals del Catalanisme ningú té l dret de restar en vaga.

No s necessiten grans cabals pera fer una cosa ben feta, quan se fuig, com ne fugim nosaltres, de les falòrnies i moixigangues i s va de dret a l'objecte proposat. No cal altre sacrifici que l d'un perfecte equilibri i correspondència entre ls ideals i les accions, procurant que l nom de catalanista no sigui, com les bandes i les cocardes, un símbol de vanitat que la nostra petitesa ofereixi, en actes de besamans i en festes cortesanes, al poble català.

J. ESTRANY

NOVES I NOTES

Ateneu Barcelonès.— Han continuat celebrant-se en aquest centre les importants conferències dels poetes i pensadors mallorquins de que donàrem compte en el darrer número. A les ja ressenyades hem d'afegir ara ls dos admirables treballs de Mossèn Miquel Costa i Llobera i den Gabriel Alomar, que han vingut a cloure esplendidament la serie començada. El primer disertà magistralment sobre *La forma poetica*, estudiant els fonaments immutables de la mateixa, fent una sumaria relació de les seves variacions i evolucions en l'història, pera venir a parar en un estudi de la mètrica catalana, amb una pregona i severa crítica de les innovacions intentades, exposant el seu ample i elevat criteri sobre ls camins a seguir. El senyor Alomar, en el seu treball sobre *El Futurisme*, ferí de valent la nota radical. El seu important discurs, farcit de doctrina i admirablement cisellat d'idees i d'imatges, es una energica diatriba contra l'esperit conservador i un exaltat panegiric de l'esperit de protesta i revolta, que presenta com el nirvi motor de l'humanitat. Amdós oradors foren entusiàsticament aplaudits per nombrosa i selecta concurrència.

L'«Associació Wagneriana» celebrà l'13 del corrent una sessió dedicada a Schumann, organitzada pel mestre Granados, amb el concurs de la senyora Vidal de Montoliu, la senyoreta Mercè y els senyors Manuel de Montoliu, Frank Marshall i Huguet.

En Montoliu llegí un estudi referent a Schumann, executant després la senyora Vidal i els senyors Huguet i Granados el *trio*, op. 63, pera piano, violí i violoncel; en Granados, les *Escenes d'Infants*; la senyoreta Mercè, cinc *lieder*, i el senyor Marshall una *Novelle* i un *Allegro*, obres totes elles de Schumann. La vetllada fou un gran èxit pera tots els executants.

Els alumnes de l'escola nocturna gratuita de minyons que am tant de desinterès sosté «L'Eura» en profit de la causa catalana, feren l'acostumada excursió instructiu-recreativa, visitant la magnifica instal·lació de sericicultura que ha montat l'Institut Obrer Català en sa ben montada escola gratuita del carrer de la Riera Alta.

Pogueren apreciar els excursionistes, que anaven, com sempre, acompanyats de sos professors els senyors Paloma y Arqué, l'intel·ligència i coneixement que ha presidit el treball d'aquella instal·lació de cucs de seda, verdadera font de riquesa explotada avui en gran escala per altres nacions i en qual tasca Catalunya podria figurar dignament si se seguissin els principis científics que

am facil i eloqüent paraula exposà l senyor Balot, director de l'escola de l'Institut Obrer Català.

Federació Escolar Catalana.—Atentament invitada l'Academia d'Enginyers d'aquesta societat per D. Domingo Biosca, autor de l'aparell pera extindre incendis, assistí gran número de socis a un camp aont hi havia ja preparada una caseta de fusta enquitranada i ruixada am petroli.

Al calar-s'hi foc, aquests combustibles produïren una gran flamarada. Immediatament s'enjagà l'extintor, i encara no havien sortit quatre litres, que va apagar-se l foc, quedant intacta la caseta de fusta.

Una salva d'aplaudiments se va tributar a l'inventor d'aquest perfeccionat aparell.

Després d'algunes explicacions del senyor Biosca sobre ls aparells i manera de funcionar, els invitats se despediren de dit senyor, donant-li les més entusiastes felicitacions por son invent, remerciant-li sa galant invitació.

Institut Obrer Català.— Davant de nombrosa concurrència se celebrà l'anunciada conferència sobre la cria dels cucs de seda, a carrec de l'intel·ligent Dr. D. Alvar Presta.

Abans, el doctor Estrany, president de l'Institut i del Patronat d'Escoles de la Cooperativa Obrera Catalana (domiciliada a la Riera Alta, 21 i 35), explicà la fundació de la primera escola de la Cooperativa, en la que digué que, además de l'ensenyança elemental, donada per l'intel·ligent i il·lustrat professor senyor Balot, alguns obrers, socis de la Cooperativa, hi donaran setmanal o quizenalment lliçons practiques de llurs oficis. Així, dels nois sen faran homes utils a la Societat.

No cal dir que la llengua en que s'ensenyà a l'alumne es la mateixa d'aquest, unic medi de que aprofiti les lliçons.

Acabà l doctor Estrany amb una explicació del per què s'instal·là a la mateixa escola la cria dels cucs de seda, industria abans molt floreixent a Catalunya i que avui am prou feines se conreua, degut en gran part al desconeixement científic de la manera de criar-los. «Per això— digué— nosaltres encarregàrem la direcció d'aquesta cria a una persona tant coneixedora de l'assumpte com es el doctor Presta, y fèrem que ls deixebles l'ajudessin, pera que s fessin ben bé carrec de lo que es dita industria, a fi de que l dia de demà n fossin fermes apostols i propagadors, i fessin que s desenrotllés com en altres temps la cria del cuc de seda, que tant grossos rendiments havia donat a nostra terra.»

Acallats els aplaudiments que s tributaren a l'infadigable doctor Estrany, s'aixecà

el Dr. D. Alvar Presta i explicà, am gran claretat i riquesa de detalls, la cria del cuc de seda, desde son naixement fins a la formació del capoll, i manera d'afogar la crisalida abans de que surti la papellona i trenqui per complert tots els fils de seda.

Donà datos concrets dels molts milions de lires i pessetes que l'any 1880 havia reportat a Itàlia i a Catalunya aquesta industria, avui tant decaiguda gracies a la manera rutinaria com la practicaven els nostres pagesos.

Combaté la superstició, desgraciadament molt extesa, de que les tronades maten als cucs, dient que lo que realment els mata es el descens de la temperatura, perquè ls cucs són animals de sang freda; per això aconsellà als criadors d'aquests el manteniment d'una mateixa temperatura, essent la millor de 25° a 26°.

Renunciem a explicar tots els detalls que ell va donar respecte al cuidado que s'ha de tenir amb aquells animalets i altres detalls de la cria, perquè difícilment podríem explicar-ho am tanta claretat com va fer-ho l doctor Presta, qui a la acabar fou aplaudit llarga estona.

Després, davant del public, se feren unes quantes troques de fil de seda, que s'tragué d'uns quants capolls ja fets.

La concurrencia quedà admirada de l'hermosa instal·lació que l'Institut i el Patronat d'escoles de la Cooperativa Obrera Catalana feien en son local pera la cria dels cucs, com també de lo ben acondicionada que està l'escola de 1.ª ensenyança, de la que, entre altres coses bones, es digne de mencionar-se un gran mapa de Catalunya, de tres metres quadrats de superficie, degut al digne president de les institucions esmentades, doctor Estrany.

Estudis Universitaris Catalans. — Reunits en fraternal banquet en el Restaurant de França ls alumnes de Dret Civil català, posaren fi a les tasques del present curs academic, dedicant-lo en obsequi, i com a prova de regoneixement, al seu distingit professor, el Dr. D. Joan de Déu Trias y Giró, per lo molt que s'ha desvetllat en transmetre als seus alumnes els seus profonds coneixements en el nostre Dret.

Al destapar-se l xampany brindaren per la prosperitat dels estudis els alumnes Joan Vallès, Ramon Coll i Jaume Algarra.

Per fi de festa l doctor Trias feu un brillant discurs, dient que en primer lloc remerciava als seus alumnes les mostres de afecte que li havien donat, congratulant-se d'haver tingut tant bons deixebles, que am la llur aplicació li alleugeriren la càrrega, i passà a fer, en eloqüents paragrafs, el resum critic de l'evolució del catalanisme, desde l seu primitiu periode sentimental fins a l'es-

tat reflexiu que ha alcançat en els ultims temps, quina evolució capdal ha sigut l'implantació dels Estudis Universitaris Catalans, i finalisà l seu eloqüent i eruditissim parlament brindant per la prosperitat de tots els seus alumnes.

Diferentes vegades els aplaudiments interromperen tant hermós discurs, que a l'esser al final se convertiren en xardorosa ovació al savi catedratic.

Copiem d'una revista de New-York de *La Veu de Catalunya*:

«Desde que aquí va representar-se l drama den Guimerà *Terra baixa*, s'ha desperatat entre ls intel·lectuals novayorquins un gran interès pera conèixer les obres principals de la literatura catalana.

»No fa gaires dies que per encarrec d'un dels directors de la biblioteca «Columbia University» s'han afegit al catalec les següents produccions d'autors compatricis nostres: *L'Atlàntida* i *Canigó*, de Jacinto Verdaguer; *Poesies Catalanes*, den Victor Balaguer; *Terra baixa* i *Mar i Cel*, den Angel Guimerà; *Poesies*, den Francesc Matheu, i *La Papellona*, den Narcís Oller.

»Aquesta Universitat compta am bastants professors de llengües estrangeres, donant-s'hi ensenyança d'espanyol. Tampoc n'hi falten que coneguin el català i el provençal.»

III Congrès internacional d'estudiants projectat a Liège (Belgica). — Nostre estimat amic en Jaume Algarra y Postius ha rebuda del doctor Efsio Giglio Tos, President de la «Corda Fratres», Federació Internacional d'Estudiants, la següent lletra, que ns comunica a fi de que així arribi a coneixement dels estudiants catalans i de llurs associacions:

«SENATUS SENIORUM» (Conseil Fédéral Senior)

PRÉSIDENCE: *Torino (Italie)*

REFERENDUM

Aosta (Torino), 27 mai 1904

Mon cher ami et collègue:

Les occupations professionnelles et les travaux dont j'étais pressé dans ces mois à fin d'achever mes publications destinées pour un concours, m'ont empêché de t'écrire au sujet de la «Corda Fratres».

D'abord je dois te communiquer que ayant été refusées mes démissions, j'ai décidé de rester en charge jusqu'au IIIme Congrès international, surtout parce que je dois — avec les Collègues du Sen. Sen. — pourvoir au IIIme Congrès, en force de l'article 56 de notre Statut: «L'Assemblée Fédérale doit être convoquée une fois au mois tous les trois ans; en cas contraire, le Senatus est chargé d'y pourvoir».

Je me suis, pourtant, occupé activement à ce propos, et, après une longue correspondance, j'ai le plaisir, en fin, de te faire savoir que l'Association

Générale des Etudiants, Fédération de Cercles Universitaires de Liège, m'a adressé la lettre suivante:

UNIVERSITÉ DE LIÈGE

ASSOCIATION GÉNÉRALE DES ÉTUDIANTS
FÉDÉRATION DES CERCLES FACULTAIRES

Liège, 1904

Monsieur le Président Senior de la «Corda Fratres»:

L'Association Générale des Etudiants, Fédération des cercles facultaires, se fait tant un honneur qu'un plaisir d'inviter la «Corda Fratres» à organiser un congrès international des Etudiants à Liège en 1905.

L'Exposition universelle de Liège, qui s'ouvrira en Avril de la même année, fournira un attrait tout particulier pour les camarades étrangers.

Notre bassin industriel présente un intérêt général pour son activité renommée et tout spécial pour les étudiants des facultés techniques; notre programme comportera la visite aux principaux établissements industriels des environs de Liège, et tout spécialement aux célèbres ateliers Cockerill.

L'affabilité et la gaieté propres au caractère liégeois sont un garant de l'accueil charmant que nous préparons aux camarades étrangers, à ceux-là qui nous ont reçu chaleureusement à leurs congrès, aux nouveaux, aux jeunes, à qui nous souhaitons de tout cœur la bienvenue au pays des «petits Belges».

Le 75me anniversaire de l'Indépendance nationale nous donnera l'occasion de chanter à tous les vents, d'autant plus haut que nous sommes plus libres, un hymne triomphant de la jeunesse intelligente à la Paix.

Assurés que ces avantages vous décideront à choisir Liège comme lieu de rendez-vous de tous les étudiants pour votre prochaine assemblée, je vous demanderai les renseignements nécessaires à lancer notre idée; voici, donc, un petit questionnaire auquel je vous prie de répondre en même temps que l'acceptation de notre invitation . . .

Recevez, cher Président et camarade, avec l'espoir de bientôt vous lire, — j'allais écrire: de bientôt nous voir, — l'assurance de nos sentiments de confraternité étudiante.

HERRY

J'ai pourtant saisi la belle occasion et je me suis fait un devoir de répondre à nos chers camarades Liégeois que de ma part j'étais très heureux de favoriser le IIIme Congrès international à Liège en leur conseillant l'époque de mois de septembre — comme la plus favorable pour les étudiants — tout en me réservant de pendre ton conseil.

Je te prie, par conséquent, de vouloir bien répondre au «referendum» ci-inclu.

Je dois te dire encore que j'ai communiqué cette lettre à notre camarade F. Andrieu, de Toulon (qui était à Torino dans le mois d'avril), Secrétaire général effectif de la «Corda Fratres», qui a approuvé le Congrès à Liège (conseillant lui aussi le mois de septembre), et signant la lettre «par ordre» du Président effectif, C. Provansal, auquel je m'empresse de communiquer le résultat de ce «referendum», afin qu'il puisse formuler l'ordre du jour de l'Assemblée générale de Membres effectifs de la «Corda Fratres».

Je suis très heureux de cette occasion pour te confirmer toute mon amitié.

EFISIO GIGLO-TOS
Président-Senior

Amb ocasió del III Congrés internacional d'estudiants tindrà lloc també a Liège (de conformitat amb els arts. 75 i 77 dels

Estatuts actuals) la primera Assambla general dels Seniores de la «Corda Fratres», de la que se n'ha circulat ja l'ordre del dia. El Consell Federal Senior (Senatus Seniorum) per a aquesta Assambla està constituït en la següent forma:

President: Dr. Efisio Giglo-Tos (Torino).

Vice-presidents. EUROPA. *Bèlgica*: advocat Adolf Foucart (Brusselles). — *Itàlia*: doctor Cesar Picolli (Trieste). — *Holanda*: H. E. Greve (Amsterdam). — *Rumania*: Lluçia Bolcas (Viena), Nagy-Varad. — *Suïssa*: advocat Eduart Chapuisat (Ginebra).

Vice-presidents per delegació. EUROPA. *Anglaterra*: Arthur Plumpton (Torino). — *AMERICAS. Republica Argentina*: professor Ricart de la Acena Battilana (París). — *Veneçuela*: Constantí Funes-Campos (Berlin).

Representants. EUROPA. Secció Czecke: Joseph Valenta (Moravska). — *Dinamarca*: C. D. Hegermann Lindencrone (Copenhague). — *Finlàndia*: Rolf Thesleff (Lemberg). — *Portugal*: Raul Francesch Malbuisson (Li le). — *Rússia*: Victor Maleef (Moscou). — Secció especial: Lleó Fildermann (París). — *AMÉRIQUES. Brasil*: Victor Resse de Gouvea (Rio Janeiro). — *AUSTRÀLIA*: Bertran Arthur Lewinson (Melbourne).

Es d'esperar que en aquest Congrés, com en el II que tingué lloc a París, no hi faltará representació de la nostra terra, i, desitjosa de que així siga, l'UNIVERSITAT CATALANA se dona pressa en inserir les anteriors lletres a fi de donar a llur contingut la publicitat necessària per a l'compliment dels seus vots.

ULTIMA HORA

Sembla que l Consell d'Instrucció Pública i els demés alts cossos consultius de l'Estat continuen estudiant am gran deteniment l'oferta que feren els Estudis Universitaris Catalans en 18 de juliol de 1903 d'instalar llurs catedres en el local de l'Universitat Literaria en 1.er d'Octubre del mateix any passat. Fins podria succeir que dictaminessin i que l Ministre resolués acceptar o refusar dit oferiment.

Qualsevol cosa que la teva mà s trobi a fer, fes-la am tota la teva força.

CARLYLE

No hi ha més que un temple al món, i es el cos humà. Res es més sagrat que aquesta forma sublim. Inclinar-se davant d'un home es rendir homenatge an aquesta revelació en la carn. Se toca l cel quan se toca un cos humà.

NOVALIS

BIBLIOGRAFIA

LES DISPERSES, per Joan Maragall. — Publicació *Juventut*. — Hi ha temperaments poètics que poden molt justament comparar-se a les plaques sensibles fotogràfiques. Com aquestes, vibren simpatícament amb les ondes lluminoses, i, posades en condicions determinades, reproduïen amb meravellòsa fidelitat llurs jocs capritxosos que formen el nostre món visible. Això constitueix justament la glòria i el mèrit de tals poetes; més també, per desgràcia, la llur flaqueza i torment; car així com la fotografia s'acomplia sovint en desconcertar-nos amb ses mil entremaliadures, així també aitals poetes mostren un gran desequilibri en llurs produccions, i al costat d'impressions admirablement pures, clares i justes, ens donen, sovint en una mateixa obra, imatges terriblement desencaxades, deformes, desfocades i velades, caient de sobte, sense transició, de la celestial harmonia de les esferes a les caòtiques cacofonies de l'infern. Tot depèn de la col·locació de la placa en les condicions indispensables, i ja es sabut que basta sovint un gra de sorra, un nuvolet que passa, per a rompre tot l'encís de la transmissió més miraculosa.

Quan més elevat és el to de l'estre poètic, més domini exigeix en el cantaire sobre ses facultats, a fi de no exposar-se a ingrates dissonàncies. És cert que adhuc els més grans poetes ens fan pensar sovint en l'hermosa i profunda falla *L'Apprenti de Bruixot*, de Goethe. Més, de totes maneres, si poeta i fantasiador són una sola cosa, no perxò cal confondre a aquell que s' deixa arrossegar cegament per les furioses estrebades del seu geni, i aquell que amb el cap serè, ferma voluntat i mà segura sab dominar la furia i guiar les sublims volades del seu Pegas per les regions etèrees del somni i de la falla,—el poeta esclau del seu geni i el poeta són amo i senyor.

Tot això semblarà pot-ser música celestial a propòsit del volum de que anem a parlar. Més nosaltres, que creiem que l' cas de Maragall és digne d'ésser estudiat amb més deteniment i extensió dels que permet aquest lloc, gosem avançar, per lo que puguin valer, aquestes notes que la lectura de dit llibre ns ha suggerit.

Sigui com vulgui, lluny de nosaltres el demanar de ningú que sigui altre que no es. Justament aquí pot-ser trobem el títol de glòria més autèntic de Maragall,—l'home que en tota sa vida de poeta sembla haver lluitat sobre tot per a manifestar plenament la seva ànima amb tota sa diàfana puresa i amb totes ses virtuts i defectes.

Baix aquest punt de vista l seu volum que avui ens ofereixen els amics de *Juventut* té un valor excepcional. En aquest simpàtic recull de poesies *disperses*, flairós aplec de suggestius mo-

ments poètics de tota la vida de Maragall, sens presenta l poeta, pot-ser més que en cap altra obra, lo que al nostre judici realment es,—el poeta impressionista per excel·lència. Deslligat de tot compromís envers si mateix per raó de tema o de consistència de llibre, deslliurat de tot peu forçat i sense cap pretensió d'estilisar ni poematisar, el seu geni vola graciosament i el poeta ns delecta amb les fresques i franques efusions de son tremol cor de sensitiva.

En Maragall és el poeta íntim i familiar, el pintor de lo simple, de lo comú, que tot-hom desprecia i que ell sab daurar amb els raigs transcendents del seu geni. És el poeta de la llar, de la família, de la bona amistat, del bon veïnat; és el bon burgès que canta. És per això que les seves notes íntimes, escrites a l'atzar, sense altre objecte que fixar una impressió fugitiva, tenen en ell més importància que en altre. És més: çò que en molts sembla accessori, en ell té quelcom d'essencial. És per això que aquest llibre té per a nosaltres un interès i valor excepcionals. Son autor el presenta amb tota la modestia i timidesa d'un infant que publica ls seus primers assaigs. Més si obres d'infant hi ha entre aquestes poesies, força treball costa distingir-les de les de l'home fet. I és que en Maragall com a poeta es restat un infant gran; el seu lema sembla ésser una parafrasi de la mística paraula del Salvador: «Si no us feu com infants, no entrareu en el regne de la poesia».

I així es com moltes d'elles, defectuoses i tot, coïxen de fondo i de forma, tenen tant mateix un encís indefinible, com l'expressió de quelcom primitiu i elemental en nosaltres, al qual es difícil sustreure-s. Podrà l purista irritar-se davant de certes barroeres dissonàncies, com la que termina la composició, altrament magistral, *Roses francesques*; però adhuc aquest sentirà batre son cor amb la més pura emoció estètica al llegir aquelles petites obres mestres i veritables exquisitats que s titulen, per exemple, *Pirenencia*, *La Missatgera més segura* i l'incomparable *Solejada*. Sense perdre mai perxò sa forta personalitat, el deixeble de Goethe s descobreix en algunes d'elles, principalment en el to de les amatories, i especialment en aquella deliciosa i ben personal variant catalana d'una escena de Faust, *Dins sa cambra*.

De les traduccions de Goethe que clouen el volum no cal parlar-ne, car no debades es tingut justament en Maragall per l'interpret català del gran geni alemany. Com tota bona traducció, són veritables joïells literaris amb valor propi independent. També aquestes traduccions són una mena d'impressions indirectes del natural, que, com les directes, ne serveixen tota la gràcia i frescor, i que, amb tot i ésser-nos moltes d'elles conegudes, mereixen absolutament figurar al cos-

tat de les més belles impressions originals del poeta.

Doneu-nos-en ben sovint, amic Maragall, d'aquestes notes íntimes, i no temeu amb això profanar l'íntim santuari del vostre déu, car les íntimitats del poeta són universals, el seu sacerdoti, sigui dins, sigui fora del seu temple, es sempre una missió divina, i tot en ell, fins el seu geste més petit, es sant. — C. M.

QUAN SE FA NOSA. — Novela per J. Pous i Pagès. — Am veritable fruició hem llegit el primer volum, que acaba de publicar-se a la tipografia de «L'Avenç», formant part d'una «Col·lecció de Prosistes Catalans». L'estar dedicat aquest primer volum a l'exposició de l'assumpte, fa que l seu judici definitiu sigui, ara com ara, impossible. Essent així, esperem amb ansia la sortida del seu darrer volum pera fer-ne una crítica seria i fonamentada, sense perill d'haver de rectificar-nos. Per lo demés, per la lectura d'aquesta primera entrega, creiem que l'obra té prou importància pera no parlar-ne lleugerament, sinó am tota la detenció que mereix. Sigui-nos permès únicament anticipar que la novela està escrita en elegant i purificat estil i conté hermoses descripcions de la vida i costums empordaneses. — P. C.

DESILLUSIÓ. — Novela per J. Massó Torrents. — El celebrat autor dels *Croquis Pirenencs*, després d'un llarg silenci, ens ha sorprès amb una altra producció. En aquesta, el quadro exquisit, miniaturat de paisatge, fresc de color, solid de dibuix, animat d'una forta i sincera vibració de vida montanyenca, que ns oferia l'obra anterior, s'ha expansionat i aixamplat dins d'un marc de més grans proporcions, encarnant-se en l'organisme superior de la novela. I ens hem de felicitar de que així sia. Els estudis i els bocets no tenen d'esser altra cosa que preparació i promesa pera l'obra, estudi i assaig pera quelcom de definitiu i orgànic, veus i modulacions pera una gran harmonia en elaboració. Tant-de-bo, dintre del nostre art nacional, en totes les seves branques, que aquesta promesa implícita que vivifica tot estudi, tot assaig, hagués tingut sempre realització definitiva. Molt de bo s'ha produït en la nostra terra dins d'aquesta esfera inicial, vestibol del gran Art; molta i molt bona llevor s'es sembrada en aquest terror; però, quants i quants, per raons diverses, han restat pera sempre en el vestibol i quanta llevor ha restat sense germinar o a mitja florescència! Per això s'imposa una felicitació i un encoratjament a tots els qui, com en Massó, tenen ansia de donar una ampla organització a llurs visions i de revestir d'un cos solid als seus pensaments: són com l'arquitecte que no pot donar esplai a l'imaginació creadora fins a passar

de la construcció de capelles i de cases particulars a la de catedrals i de palaus.

Palau es la novela pera l'escriptor, i es en la seva creació on pot lluir més la seva facultat d'observació i el seu sentit orgànic respecte de l'humanitat. Mostrar-nos nua i palpitant l'entranya d'aquesta, ensems que saber enllaçar amb un nervi de robusta logica una serie, quant més variada mellor, de destins humans, aclarint-se i cristallisant-se per graus en mig del drama de la vida: tal es la doble missió del novelista.

Doncs bé: d'aquestes dues qualitats, que en nostre concepte ha de tenir el novelista, la d'observador i la d'organizador o constructor, en Massó té la primera en grau eminent. La seva observació es fina, justa, minuciosa, i per això les seves descripcions resulten tant plenes de vida i de color al mateix temps que sobries, vigoroses, ponderades, sense enfarfeces d'imatges ni de paraules. Es un *verista*, i en aquest concepte ha assolit una de les qualitats més preuades del novelista: la de l'*impersonalisme*, que fa que la mà de l'autor s'amagui absolutament darrera de l'obra que produeix, i que així ve com a juxtaposar-se a la mateixa Natura, conformant-se amb ella. Recordem l'esplendida descripció de la processó del Corpus del capítol IV; l'altra tant suggestiva i emocionant de la casa pairal den Bruguera al capítol VI, i totes les de la comarca olotina, tant fresques com sentides. Si en Massó posseeix el do d'observació en les coses, també, encara que pot-ser no en igual grau, la posseeix respecte l'home.

Hi ha, sobre totes, la figura noble i simpàtica den Ballester, que s'imposa desseguida al lector. Té un relleu extraordinari i es arrencada de la mateixa vida. La robustesa del seu esperit, tant ben interpretada per l'autor, forma un contrast molt viu amb el temperament den Bruguera, l'heroe de la novela, i aquest contrast franc i energic es una troballa de gran valor estetic. Aquella visita que en Bruguera fa an en Ballester en mig de la soletat de la montanya, aquella confessió d'un esperit fort davant d'un esperit feble sonant en mig dels trons de la tempestat, es el cim més alt ont ha arribat la força creadora de l'autor en la present novela. Una pagina tant sublim bastaria ella sola pera salvar tota l'obra. Lastima que les altres figures siguin palides i que la fina i fonda psicologia am que ns ha presentat les dues primeres hagi deixat quelcom oblidades totes les demés. Però, ho repetim, les figures den Bruguera i en Ballester omplen tot el quadro i són com els pols, l'un positiu i l'altre negatiu, entorn dels quals gira tot el món de la novela.

En quant a l'altra qualitat del novelista, o sia la del sentit orgànic respecte de l'humanitat, ens

veiem obligats a no parlar-ne per ara i deixar ho pera més endavant, fins que hagi sortit la segona i darrera part de la novel·la. Perquè, constituint l'obra artística un tot homogeni, un organisme, es impossible parlar de sa organització biològica tenint no més que una part davant dels ulls, mentres l'altra es encara amagada en l'esperit de l'autor.

La nostra més sincera felicitació an en Massó, qui ha tornat a fer un altre gran servei a la nostra llengua, que sempre n surt cisellada de sa ben trempada ploma; i que no ns faci dalir gaire temps la segona part de sa interessant novel·la.

M. M.

LLIBRES REBUTS

Pascal: PENSAMENTS. — Traducció de Manuel de Montoliu. Biblioteca Popular de «L'Avenç».

Gabriel Alomar: UN POBLE QUE S MOR. — TOT PASSANT. Biblioteca Popular de «L'Avenç».

Ricart Wagner: L'HOLANDÉS ERRANT. — Traducció adaptada a la música, per Xavier Viura y Antoni Ribera. — Associació Wagneriana.

EL OPTIMISMO DEL BEATO RAYMUNDO LULIO, por el Ilmo. y Rdm. Sr. Dr. D. Juan Maura y Gelabert, Obispo de Orihuela. — Fidel Giró, editor.

QUAN SE FA NOSA. Segona i última part. — Novel·la per J. Pous Pagès. — «L'Avenç», editors.

ESTUDIO HIGIÉNICO SOCIAL DE LA FECUNDIDAD Y PROLIFICIDAD. — Discurso leído en la Real Academia de Medicina y Cirugía de Barcelona en el acto de recepción del académico electo Dr. don Alejandro Planellas y Llanos. — DISCURSO DE CONTESTACIÓN, del Dr. D. Juan Viura y Carreras, académico numerario. — Tip. «La Académica».

Xavier Viura: PRELUDI, poesies. — Impremta Vila y C.^a.

MES ENLLÀ DE LES FORCES, per Björnsterne Björnson. — Traducció catalana. Prolec de F. Pujulà i Vallès. — Publicació Joventut.

LA CUESTIÓN CATALANA, por Guillermo Graell. — Tip. A. López.

JUAN MAÑÉ Y FLAQUER. — Su biografía, leída por D. Guillermo Graell en la sesión necrológica del Fomento del Trabajo Nacional.

LA CUESTIÓN DE LAS ZONAS NEUTRALES, Fomento del Trabajo Nacional.

INFORME SOBRE EL PROYECTO DE LEY DE MEJORA DE LOS CAMBIOS. — Fomento del Trabajo Nacional.

La natura dorm en la pedra, somnia en la planta i vetlla en l'animal.

EMERSON

Estat de comptes de l'UNIVERSITAT CATALANA fins al 30 de Juny de 1904

GASTOS

Segells.	Ptes. 18
Repartidor	» 75
Impremta.	» 242
Gastos de Redacció i Administració	» 86'20
Saldo a favor nostre	» 87'62
	» 608'82

INGRESSOS

Suscripcions.	Ptes. 411
Anuncis	» 156
Venda	» 41'82
	» 608'82
Queda en caixa, 87'62 ptes. }	
A cobrar, 58'50 » }	146'12 ptes.
A pagar	479 »
Deficit	332'88 ptes.

NOTA. — Les xifres no poden esser més desconsoladores. Les donem al lector amb tota llur cruesa, a fi de que tot-hom pugui veure amb tota evidència la manera com el public ha respost fins ara al nostre noble i patriòtic esforç. De totes maneres no ns desanimem, — ja hem dit que aniríem fins al darrer extrem, — i confiem que a poc a poc el public anirà convençent-se de que representem una força viva en el camp de la cultura catalana, i que cal ajudar-nos. Si així no fos, ara tot-hom estarà advertit, i qualsevolga que sigui la nostra resolució al terminar els compromisos pendents amb els nostres actuals suscriptors, ningú tindrà dret d'alegar ignorància ni manifestar extrañesa.

LA REDACCIÓ

AVÍS

Com ja varem indicar, el número vinent de 1.er d'Octubre serà extraordinari, amb gravats i d'extensió aproximadament com el present, contenint notables treballs que hi ha en cartera.

Als qui vulguin adquirir números atragats els preguem se serveixin demanar-los a la Llibreria «L'Avenç», a on s'ha constituït el dipòsit de la Revista.

Tip. «L'Avenç», Ronda de l'Universitat, 20